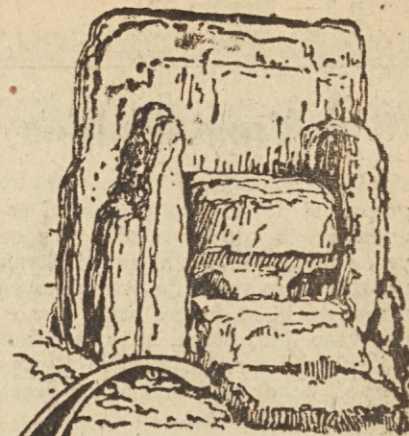

Koroška

Izdaja:

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cene:

Za naročnike:

v tuzemstvu mesečno 1.— šiling,
v inozemstvu mesečno 4.— šilinge,
Posamezna številka 30 grošev.

kronika

Leto III.

Celovec, o božiču 1947

Številka 53

Pojdimo v Betlehem

„Pojdimo v Betlehem in pogledimo to, kar se je zgodilo in nam je oznanil Gospod.“

To so rekli pastirji drug drugemu na prvi sveti večer.

„Pojdimo v Betlehem in pogledimo to, kar se je zgodilo in nam je oznanil Gospod.“ Tako recimo še mi v teh svetih dneh. Pojdimo v Betlehem v svojih mislih in čustvih, z vernim srcem! In pogledimo to, kar se je zgodilo. Pogledimo, a ne s hladnim, marveč z otroškim, preprostim očesom: pokleknimo ob jaslicah in se nekoliko zamislimo, tako kot Marija in Jožef in pastirčki. Kako se glasi oznanilo božične noči?

„Angelsko petje se sliši v višari;

Gloria — slava Bogu se glasi...“

Dajmo Bogu slavo v svojem srcu, v svojem življenju. To je naša vzvišena dolžnost! Življenje naše naj bo podobno angelski božični melodiji, ki bo pela slavo svojemu Bogu.

Svet časti malike. Imenuje jih bogastvo, mamon, čast in častihlepnost, udobnost in uživanje, greh, krivica in preganjanje. Ta svet, ki svoje življenje grešno ljubi, ga bo zgubil. Mi pa najprej dajmo čast edinemu, živemu in večnemu Bogu! Njemu posvetimo svoje življenje! Njemu, kateremu angelski zbori služijo in pojo, zapojmo še mi najljubšo pesem, pesem svetega, čistega, bogohotnega krščanskega življenja v lepoti božje milosti.

„Mir se oznanja ljudem po širjavi...“ Besede sv. pisma se nam oznanjajo: „Razodela se je dobrotljivost in ljudomilost Boga, našega Odrešenika“ (Tit 3, 4). Božič je praznik

človeškega dostojanstva, praznik „čudovite preobrazbe, v kateri je privzel Stvarnik človeškega rodu živo telo in dopustil, da ga je Devica rodila, ter nam je s svojim prihodom daroval svoje božanstvo.“

Mir bo zavladal na zemlji, ko bo vsak človek mogel živeti svojemu človeškemu dostojanstvu vredno in primerno življenje. Človeško dostojanstvo se danes strašno izrablja. Ponižuje se v brezoblično maso, ki je negibna in jo je mogoče razgibati le od zunaj. Taka brezoblična množica, ki ne zna in ne sme misliti in presojati, postane igrača v rokah kogar koli, ki zna izrabiti njene strasti in sprejemljivosti. Vedno je pripravljena slediti danes tej, jutri oni zastavi. Ni to jedro našega koroškega vprašanja?

Sklicujejo se na voljo in željo naroda pri vseh ukrepih, ki pa večkrat niso njemu v korist. Narodne zavesti je le malo, ker že vsa desetletja vzgajajo le brezoblično množico. Sv. oče pravijo v božični poslanici leta 1944: „Narod živi in se giblje po svojem lastnem življenju. Narod živi iz življenske polnosti ljudi, ki ga sestavljajo in katerih vsak je na svojem mestu in na svoj način oseba, ki se zaveda svoje odgovornosti in ima lastno prepričanje. Iz življenske polnosti resničnega naroda se razliva v državo ter v vse njene ude obilno in bogato življenje, ki utrjuje z obnavljajočo se močjo v državljanih zavest lastne odgovornosti ter pravičnega čuta za skupno blaginjo.“

„Mir se oznanja ljudem po širjavi...“ Zelimmo si vsi pravega božičnega miru! O da bi prišel v deželo in prišel v naša srca! Bo-

žičnega miru ne bo, dokler se ne bomo vsi v globokem spoštovanju pred človeško osebnostjo vsaj ob jaslicah spomnili njenih bogohotnih pravic in jih brezpogojno upoštevali.

„Bodi česčeno, o Dete preblago; samo ljubezen za nas te rodi.“ Na svetu najbolj manjka ljubezni. Vsak bo to potrdil. Pa naj hodi skozi življenje po široki ali po ozki stezi. Na vsak korak srečavamo toliko ljudi, živimo ves dan v njihovi družbi. A vendar se čutimo večkrat osamljene in zapuščene. Ljubezni ne najdemo; ljubezni, ki bi bližnjega razumela in nesebično podpirala. Ker ljubezni ni, je na svetu mrzlo, dolgočasno. Brat srečava brata in se ne briga zanj, sestra hiti mimo sestre in ne zapazi njene potrebe. Dogodi se, da kdo v tej bolesti zasovraži družbo in samega sebe, izgubi v tem razpoloženju veselje do vsega dobrega in se proda grehu ter vzljubi hudo. Ne verjame več v lepoto, ljubezen, dobroto.

Taki ljudje so največji reveži. Morda sva tudi midva med njimi, ki jih brezobzirno neusmiljeno, brezsrdno življenje tepta in gazi? „Pojdimo v Betlehem!“ Tu bomo vsi našli ljubezen, ki nas razumeva z božjim Srcem, nas podpira in dviga z božjo vsemogočnostjo; božjo ljubezen, ki je meso postala in med nami prebivala. Kdor koli je zapuščen v mrzlem svetu, naj se ob jaslicah zave, da ga vendar le nekdo ljubi, da ga Bog ljubi, ki je za nas vse otrok postal.

„Pojdimo v Betlehem!“ — Videli bomo ljubezen. Napolnimo z njo svoja srca in jo nesimo v mrzli svet!

Pisma iz tujine

Dragi,

gotovo si dejal: seveda gospod so postali »mister«, in kdo bi se zdaj še spomnil rezevov na celini. Pa ni tako! Strašno sem utrujen in še vedno je preveč novega okoli mene, da bi se mogel prav mirno pogrezniti vase. Moj dragi, nekaj strašnega je v tej razdalji med Anglijo in Evropo. Mnogo več, kakor pa samo nekaj desetih kilometrov goste megle.

Komaj sem se mogel malo potegniti iz naše evropske miselnosti. Po cele večere prebijem tu ob morju in premišlujem. Premišlujem, berem, da, mnogo berem in gledam krog sebe.

Ne vem, kako to. Vedno manj premišlujem o svojih osebnih vprašanjih in vedno več o nas, to je o naši družbi najprej, potem pa o nas Slovincih sploh. Nekaj groznega je v teh mojih premišljevanjih, človek mora imeti več ko pogum, da ne postane cinik. V tem miru mi še bolj jasno prihaja pred oči, v kakšen blazen vrtnec nas je pognalo življenje. Svet plazi, ne, ne, ni besede za to, kar danes svet počenja. Zlo prihaja vedno z večjimi koraki in ljudje stojimo in molčimo. Svet se ruši, življenje človeka postaja nesmiselno majhna vrednota. Preko sveta se vali val uničenja in nihče se ne zgame. Tudi tisti ne, morda bolje, predvsem ne tisti, ki bi se mogli in morali. Ne zgamejo se, kajti njihova tla so nekaj deset milij oddaljena od uničujočega valja in prepričani so, da jih nikdar ne bo dosegel. Ah, kogar hočejo bogovi uničiti, ga udarijo s slepoto.

*

Na zapadu nič novega.

Na vzhodu nič novega.

Niž novega. Svet pa blazno hiti proti propadu. Hiti proti dobi, kakršne ni bilo vsaj dva tisoč let. Treba bi bilo pogledati naprej in se vprašati: kaj nas čaka? Toda za to je treba imeti poguma. In tega nimamo. Svet je v svojih sodbah prišel do blaznih sklepov. To, kar danes govorijo, pišejo, to bi se vsakomur pred leti zdela nemogoča stvar, toda danes ta vsakdo nima več moči, da bi trezno premislil in izrekel jasno obsodbo.

Pred časom smo brali v tukajšnjih časopisih o razpravljanju odbora Združenih narodov o predloženi listini pravic. Zastopnica Indije je predložila, naj bi v organizaciji Združenih narodov dodali pravico o svobodi še točke, ki govorijo o enakopravnosti in človekovi varnosti.

Ali ni to znak propadanja, da moramo danes, v stoletju človekove umske zmage nad materijo, danes, ko človek stoji visoko kakor še nikoli, take osnovne človekove pravice zagotavljati, razpravljati o njih, kakor bi uvajali nove zakone, odpravljali suženjstvo ali kaj podobnega. Po stoletjih, ko so se ljudje borili za nove ideale, se odmikali od krščanstva in ga zaničevali kot nemodernega — pridejo ti reveži do tega, da prično razpravljati, ali ima človek pravico biti enakopraven.

Blaznost! Toda to še ni vse. Na tem zasedanju se je proti predlogom indijske zastopnice dvignil zastopnik Sovjetske zveze, naroda, ki je zadnjih trideset let govoril Indijcem, češ da so zasluženi, in izjavil, naj bi celo vrsto osnovnih človeških pravic črtali, češ da so nepotrebne. Za nepotrebne je označil na primer zastopnik naroda, ki »pomaga« vsem zatiranim, človekovo pravico do življenja. To ni komedija, ne, ne, to je dejstvo. Tudi vključitvi človekove pravice do osebne svobode se je uprl. Menil je dalje, da ni potrebno sprejeti odstavka, ki govori o pravicah človeških bitij, ki so v sili, da bi se mogli pritožiti. Prav tako je odveč vključenje pravice do zasebne lastnine in pravica do prostega gibanja...

To se godi danes, leta 1947. In na drugi strani istega časopisa bereš poročilo o fašističnih metodah, ki so bile tako grozne, da so nekatere ljudi celo zapirali...

Ljudje pa molčijo. Ti, ki bi mogli spregovoriti, molčijo, ker ne vedo, ali bi jim neslo govorjenje. Mi, ki nimamo moči in smo že v naprej »obsojeni na molk v posvetu narodov«, gledamo, ko svet gradijo nov... mi nimamo tribune, kjer bi smeli in mogli na glas spregovoriti.

Pred nekaj meseci je nek zastopnik zapadnih velesil obiskal predstavnika Vzhoda in slednji je pri slovesu dejal: Obe državi imata na koncu koncev iste cilje, toda naša pot zahteva kri...

Človek bi pričakoval, da se bo ves kulturni svet dvignil, da se bodo tako cerkveni kakor svetni vladarji ustrašili in obsodili tako premišljeno in pošastno zločinsko morilstvo — toda nič! Niti zganil se ni nihče ob taki državnikovi izjavi. Ne, ne, to ni več neodgovornost mas, kakor pisariji časopisi, to je načrtno grajenje morilskih

Po zemeljski obli

ITALIJA

V Palermu in v Catani in Siciliji je izbruhnila preteklo sredo splošna stavka. Stavke se udeležujejo komunistični delavci, dočim so krščanski demokrati, republikanci in Saragatovi socialisti glasovali proti stavki.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Poslevoedeči ameriški zunanji minister Lowett je pri neki tiskovni konferenci najavil ameriško protipropagando na sovjetske propagandne laži. Prej je ameriška politika sovjetsko propagando ignorirala, sedaj se je pa položaj spremenil. Tisk, govori in znane radijske oddaje »Glas Amerike«, bodo sedaj odgovarjali na sovjetsko propagando.

VELIKA BRITANIJA

Britanska vlada je sporočila vzpodbudno vest, da so zabeležili napredek v izvajanju štiriletnega načrta za domačo proizvodnjo.

Kmetijskih strojev so v tem letu napravili za 50% več kot zadnje leto. Prihodnjo

leto jih bodo napravili za okoli 50 milijonov funtov šterlingov, kar pomeni dvakrat toliko, kot so jih proizvedli lansko leto. Medtem ko so lansko leto izdelali manj kot 30.000 traktorjev, je število, ki so ga zabeležili do zdaj, že preko 50.000 in od tega so 15.000 traktorjev izvozili.

Velika ovira za izvrševanje tega načrta je pomanjkanje kmečkih hiš. Preko 30.000 jih popravlja in najmanj osem tisoč začasnih hiš bodo postavili v teku prihodnjega leta.

Natrijeva gnojila in pepelika niso več podvržena nadzorstvu, medtem ko fosfati še vedno. Uporaba gnojil se je v zadnjih dveh letih povečala, in sicer uporaba nitrogenija od 165 tisoč ton na 173 tisoč, fosfatov od 355 tisoč ton na 365 tisoč ton in pepelike od 121 tisoč ton na 165 tisoč ton.

Napredek je tudi v tem, da bodo naslednje leto smeli kmetje obdržati 20% pridelka pšenice in ječmena za krmo. Teh 20% predstavlja 350 tisoč ton žita. Anglo-sovjetski sporazum bo pa še nadalje pripomogel k razširitvi prehranbenega načrta.

Prekinitev londonske konference

Londonska konferenca sveta zunanjih ministrov je bila prekinjena, ker ni uspelo doseči po temelju sporazuma za pogodbo za Nemčijo in Avstrijo. Pobudo za odgoditev je dal zunanji minister Združenih držav Marshall, ki je pri tem izjavil, da so pač pokazale tri delegacije pripravljenosti za sporazum, da pa je ta sporazum odbila Sovjetska zveza.

Do odgoditve je prišlo po 17. seji konference, ki je pričela 25. novembra.

V svoji končni izjavi je Marshall povzel rezultate konference, ki so posledica cepitve med Sovjetsko zvezo in drugimi tremi velesilami in izjavil:

»Iz vidika teh dejstev je, kot izgleda, nemogoče, da bi dosegli sedaj kak resničen uspeh. Zato sem jaz, dasi nerad, mnenja, da je brezkoristno razpravljati o nadaljnjih točkah in predlagam, da svet zunanjih ministrov vzame sedaj v pretres odgoditev tega zasedanja.«

Marshall je dalje izjavil, da je Sovjetska zveza glede Avstrije zahtevala za sebe take privilegije, da bi pristanek na nje pomenil konec avstrijske neodvisnosti in kršitev prejšnjih dogovorov.

Opozoril je na razlike, katerih ni mogel rešiti že preje svet namestnikov zunanjih ministrov, ki je zasedal na Dunaju, v petih mesecih svojega zasedanja.

Poudaril je, da je Francija na sedanjem zasedanju stavila nov predlog, ki so ga smatrali delegacije pa pripravno podlago nadaljnjih pogajanj.

Molotov pa je dne 4. decembra ta predlog zavrnil. Sovjetska delegacija je s svojimi neupravičenimi zahtevami do Avstrije vztrajno onemogočila sporazum.

Marshall je nadalje izjavil, da se je glede Nemčije najprej načelo vprašanje mej. Naziranj ostalih treh delegacij, da se naj

množic. In marsikdo med temi gospodi je še pred tedni sedel kot tožnik na nürnberškem procesu... Tako lepo so sedeli v vrsti in za njimi gospa Pravica z zavezanimi očmi...

Mi pa molčimo in sami pomagamo temu blaznemu razvoju naprej. Kakor da ne vemo, kam to vodi.

Sredi tega gnetenja, sredi tega mravljišča živimo Slovenci. Tako smo majhni, tako smo vedno ali za Angleže ali za Nemce ali za Ruse, da nase nikdar še pomislili nismo.

Kaj bo z nami?

Nalašč si zapiramo oči in ušesa, samo če slutimo, da odgovor ne bi bil tak, kakršnega si sami želimo: najboljši namreč. Ničesar ne jemljemo v pretres kot možnost, ničesar, kar se nam nekoč že ni pripetilo. Ne mislimo na možnosti.

Kako vse drugače bi gledali na stvari, ki se nam morda zdaj zdijo tako strašno važne, če bi računali kdaj na kaj novega, velikega. Kako bi se marsikaj zdelo smešno, kar se nam še danes zdi življensko važno. Zaradi te naše ozkosti, te naše majhnosti zgubljamo življenja, zgubljamo za diplomatskimi mizami, vedno zgubljamo. Do solz smo ganjeni, ko slišimo, da smo Slovenci na pariški konferenci pred vsemi narodi govorili po slovensko, pa pozabljamo, da smo istočasno izgubili Trst... Svet se vrti, pravimo. Res se vrti, toda dosti bolj počasi, kakor si Slovenci mislimo.

Ne vem, zakaj me je pred tednom neka

bi Posarje odcepilo od Nemčije in gospodarsko priključilo Franciji, je nasprotovala Sovjetska delegacija. Glede vzhodnih mej Nemčije določa jasno potsdamski sporazum, da bo dokončna določitev meje s Poljsko stvar mirovne pogodbe. Predlog, da se ustanovi posebna komisija za vprašanja mej, je zavrnila sovjetska delegacija.

Izjavil je nadalje, da je uspelo doseči o gospodarskih vprašanjih le deloma sporazum v nevažnem vprašanju postopka. Sovjetska zveza je odbila nadvse potrebno dobavo podatkov o že prejetih reparacijah in odvočenih industrijskih opremlah. Sovjetski postopek v vzhodni Evropi je onemogočil Nemčiji udeležbo pri evropski obnovi. Na vse tozadevne predstavitve je sovjetska delegacija odgovarjala s svojimi bedastimi trditvami o uporabljanju zahodne Nemčije kot strateške baze in o ekspanzivnih namerah.

Sovjetska zveza zahteva za sebe in Poljsko reparacije v vrednosti 10 milijard dolarjev po vrednosti leta 1938, kar pomeni današnjih 15 milijard. To bi uničilo nemško gospodarstvo do dolgo dobo in ni v skladu s potsdamskim sporazumom.

Nato je Marshall obrazložil razliko stališč glede politične enotnosti Nemčije in ustanovitve nemške vlade. Poudaril je povezanost gospodarskega vprašanja s političnim. Združene države so za nemško svobodno in narodu odgovorno vladno, ki pa je nemogoča pod političnimi in gospodarskimi okoliščinami, kot jih hočejo Sovjeti. Pod sedanjimi okoliščinami bi bila taka vlada le nekaka fasada.

Le zasedbene sile morejo ustvariti enotno Nemčijo v sedanjih okoliščinah. Tri delegacije so pokazale na tej konferenci svojo pripravljenost za sporazum, a Sovjetska zveza je to odbila. (USIS).

novela spravila v obup. Armenski poameričanjeni pisatelj William Saroyan je napisal neko stvar pod naslovom: Sedemdeset tisoč Asircev, o narodu, ki izumira in ki se tega zaveda. Ni to, dragi moj, slab, propadel narod. Ne! To je narod, ki je stal s svojo kulturo daleč pred drugimi in jim jo posređoval. In danes: Pisatelj zaključuje črtico, kjer opisuje nekega brivca sredi San Francisca, edinega Asirca v tej pisani milijonski družbi: »Sredi mesta, celotno pleme on sam...«

Mi pa v teh dneh govorimo o milijonu, ki ne more zginiti, o naši kulturi in ne pomislimo, da se je danes še marsikaj drugega spremenilo kakor pa nujnost obstanka milijonskega naroda.

Torej kaj: konec, propast? Se ti zdi, da sem ves obupan? Da ne vidim nobene poti? Res, kdo bi si danes upal spuščati v napovedovanje! Kaj bo z nami, sam Bog ve. Kaj bo s svetom, kaj z Evropo? Svet je star, svet je videl ljudi, ki so hoteli biti enaki Bogu, svet je videl gibanja, ki so uničevala ljudi kakor kobilice, ne, svet je kakor sfiga, ki zre mirno na minljivost človeške ošabnosti in na velikanse načrte. Toda kaj bo z ljudmi? Kaj je mogoče storiti, s čim ustaviti pritiskajoči plaz?

Zmeraj bolj spoznavam, da ni rešitve razen v krščanstvu. Vse filozofije, ki so krščanstvo zametavale, odrivale kot nazadnjaško, zgubljajo tla pod nogami in se borijo za vrednote, ki jih je kršćan-

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV

Propad londonske konference zunanjih ministrov gotovo ne bo ostal brez posledic na delovanje Združenih narodov. Ker Velikim štirim ni bilo mogoče skleniti avstrijske in nemške mirovne pogodbe, so Združeni narodi ravno tako brez moči pred drugimi svetovnimi vprašanji. Komisija za razorožitev se je sestala, komisija za atomsko energijo pa bo nadaljevala pogovore. V naslednjih dneh bo poizkusil Varnostni svet priti do sporazuma glede imenovanja guvernerja za mesto Trst. Nihče ne upa na sporazum, ker meče senco na vsa ta pogajanja ameriško-ruska needinost. Rusija dosedaj še ni dala znaka, da bi sprejela povabilo k zasedanju vmesnega odbora v glavni skupščini Združenih narodov, petega januarja 1948. Ravno tako Rusija še ni poslala odgovora glede sodelovanja pri komisiji Združenih narodov za Korejo.

POLJSKA

Nedavno so poslali na Poljsko 29 lokomotiv, ki so bile zgrajene v Ameriki in katere predstavljajo en del prispevka Združenih držav za olajšanje pošiljanja poljskega premoga državam zahodne Evrope. Še pred koncem letošnjega leta pa bodo poslali nadaljnjih 71 lokomotiv, tračnice, material za gradnjo mostov, nadomestne dele ter razno opremo. Lokomotive in material so en del nakupov Poljske na račun kredita 40 milijonov dolarjev, ki ga je dala Poljski Export-Import banka.

Ameriški Rdeči križ se zavzema za vrnitev vojnih ujetnikov

Ameriški Rdeči križ je na svoji seji sklenil, da je treba takoj vrniti okoli dva in pol milijona vojnih ujetnikov, ki so še po raznih zavezniških taboriščih po preteku dveh in pol let po končani vojni. Ameriški rdeči križ je sprejel resolucijo ki pravi, da zadrževanje vojnih ujetnikov krši načelo mednarodnega prava ter neti sovraštvo in duha maščevanja, ki neti nove vojne. Ta resolucija podpira podobno akcijo mednarodnega rdečega križa iz meseca novembra. Medtem ko mednarodni rdeči križ v svoji resoluciji ni imenoval nobene države, pa je Ameriški rdeči križ sprejel svojo resolucijo na podlagi informacij, da zavezniške države še zadržujejo vojne ujetnike. Največ ujetnikov dela po taboriščih v Veliki Britaniji, Sovjetski zvezi, Franciji, Jugoslaviji, Poljski in Češkoslovaški. Vladam prizadetih držav in organizacijam rdečega križa zavezniških držav bodo poslali poziv, da zadrževanje vojnih ujetnikov krši načela mednarodnega prava, ki zahtevajo, da je treba čim prej po koncu sovražnosti vrniti vse vojne ujetnike razen onih, ki so podvrženi kazenskemu postopanju. Zadrževanje ujetnikov tudi ruši možnost obnovitve normalnega družinskega življenja velikega števila ljudi. Večina ujetnikov so Nemci in Japonci. Združene države, ki so zajele nekaj Nemcev in večino Italijanov, so vrnil vse, razen nekaj stotin, ki odslužujejo kazni za zločine, ki so jih zagrešili med ujetništvom.

Vlada v Siriji je proglasila komunistično partijo kot nezakonito in odredila, da morajo zapreti vse prostore te stranke v državi.

stvo že pred dva tisoč leti postavilo kot osnovo življenja.

Fašizmi raznih oblik so se borili proti Cerktvi, češ da zaslužuje duha, pa so prišli do tega, da ljudem ne puste niti misliti svobodno, kaj šele govoriti. Borci proti duhovno »zaslužjenemu« krščanstvu so počasi prišli do gesla: »vodja misli za nas in ima vedno prav. Še nikdar ni bilo človeško dostojanstvo tako ponižano kakor v zadnjih desetletjih. Še nikdar ni bil človek del miselne črede, kakor je danes.

In, ali se ti ne zdi, da se moramo Slovenci že vendar otresti občutka manjvrednosti? Treba je izluščiti dokončno resnico o brezpomembnosti števila, ki sestavlja narod. Prepričati se, da lahko predstavlja ves narod en sam človek — pa naj bo to brivski pomočnik, kakor ga opisuje Saroyan, zgubljen v velikanem tujem mestu, kajti hoteli ali nehoti bo do smrti nosilec vseh vrednot, ki jih njegov narod predstavlja. Kjer koli bo kdo stal, če bo stal kot pošten človek, zakoreninjen v krščanstvu, ki ni nikaka ideologija mračnjastva, ampak mladostnega poleta in resničnega veselja, bo že kot tak reševal tudi sebe kot Slovenca.

Sem bil nekoliko predolg, kajne? Piši, piši! Mislim, da bomo v prihodnjih dneh bolj potrebni medsebojnih vezi, kakor pa telesne hrane. Odméri v svojih mislih odnos do soljudi in do vsega, kar giblje svet. Tako bomo šli lažje skozi temne dni. Pozdravljen!

Dušan

Bogu otroci, domovini sinovi — nikomur hlapci

Razlika med človekom in živaljo je v bistvu neizmenjena, žal pa tega v navadnem življenju vedno ni mogoče trditi. Človek, ki živi le svoji strasti, ki so mu cilj vsega le trenutni užitek in zabave, tak človek se od živali skoro ne loči. Kar lahko rečemo o posamezniku, to velja tudi za večje skupine ljudi, tudi za narod.

Slovenski narod je po božji previdnosti že zgodaj lahko spoznal namen in smisel svojega življenja. Krščanska vera, ki jo je pričel med nami oznanjati sv. Modest, nam je pokazala pot, po kateri naj bi hodili Bogu v veselje in nam v korist in srečo. Ljubezen do resnice je bila v našem narodu tako velika, da smo po par stoletjih lahko istovetili narodnost z vero. Rek: Le dober katoličan je dober Slovenec je veljal nekdanj in velja še danes. Neomajna vera v Boga in večno veljavna načela so nas ohranila na zemlji, katero so pred več kot tisočletjem zasedli naši predniki. Vera je bila tudi vir tolažbe in moči, kadar smo se v smrtnih krčih zvijali pod udarci tujega biča. Naša leta hlapčevanja so dolga, predolga, a kljub temu smo iz umetno razdeljenih skupin postali celota — slovenski narod.

Redki so bili spočetka glasniki naše narodne zavesti, a dovolj jih je bilo, da so prižgali luč narodne zavesti tudi v ostalih, duhovno manj razgibanih bratih. Ker smo pri ohranitvi svojega narodnega življenja spoznali neprecenljive dobrine katoliške miselnosti, smo z vso vdanostjo postali zvesti otroci božji. Naši pradedje si niso pomislili prijati za orožje, ko so pridivljali v deželo divji Turki. Kdor bi rekel, da se takrat niso borili za ohranitev svojega verskega prepričanja in svojo lastno varnost, ta bi potvarjal našo narodno zgodovino. In to ni bilo samo v turških časih. Bilo je to tudi že pred tem in še po tem, prav v vseh časih.

Istočasno s spoznanjem Resnice smo spoznali tudi vrednost domovine. Mnogi se nam čudijo, predvsem tujci, da se nočemo v narodnostnem oziru spojit z večino v deželi in postati isto kot so oni. To za nas v materialnem oziru gotovo ne bi bilo slabo, ker bi le na ta način lahko dosegli popolno enakopravnost z drugimi v državi. Tega se mi dobro zavedamo, a kljub temu se svoji narodni pripadnosti ne odpovemo.

Dovolj imamo svetlih zgledov v naši zgodovini, ki nam zgovorno pričajo, da domovina ni prazna beseda, temveč da je nekaj veliko večjega, nekaj edinstvenega in samo enkratnega. Mi ljubimo svojo domovino, bolj kot vse drugo na svetu. Nad vse so nam drage naše majhne, po grških posejane vase z belimi cerkvami, naše gore, naše morje in naša jezera, drage so nam vse naše navade, s katerimi je povezano naše življenje, pa četudi se zde drugim nazadnjaške. Drage so nam tudi, če hočete, naše v zemljo potisnjene bajte z raztrgano

slamnato streho. Vse nam je drago, pa naj bo še tako skromno in ubožno.

Morda ljubimo domovino ravno zaradi njene skromnosti tako zelo. Tudi mi smo skromni. Nikomur ne želimo slabo, nikomur ne odreka mo pravice do njegovega, a tudi svojim pravicam se nočemo odpovedati drugemu na qbljubo, niti za ceno največjih ugodnosti. Če smo zdravi in narodno močni, bomo obstali, če ne, ni škoda, če se naše ime zbrše s površine zemlje. Sinovi svoje domovine smo in to hočemo tudi ostati. Je to koristno ali pametno, o tem mi ne vprašamo — pošteno je in to je nam dovolj!

Ker smo v tej ljubezni prežeti, ni čudno, da se naše mišljenje križa z mišljenjem naših sosedov. Tudi se ne čudimo, če nam od časa do časa očitajo šovinizem ali morda še kaj več. Soseđa dobro razumemo in vemo, da tudi on z isto ljubosumnostjo čuva pridobitve svojega naroda in jih ne pusti skruniti. Ne razumemo pa tega takrat, kadar gre to čuvanje lastnih narodnih pravic na škodo tujega naroda, ki gotovo ni bil ustvarjen zato, da bi hlapčeval druge.

Koledar Družbe sv. Mohorja za 1948

Težko je reči, kdo je bolj vesel obnove Mohorjeve družbe, družbin odbor ali njeni člani. Vsekakor je vsem v veliko veselje, da je družba pričela ponovno delovati in da nam je za prihodnje leto že izdala svoj, med našim narodom tako priljubljen koledar. Še mrec dni ni minil, kar je družba prejela zakonito dovoljenje za izdajanje knjig, pa že je pred nami prva knjiga »Koledar«. Da je bilo za izdajanje prve knjige treba tako malo časa, je vsekakor za sluga družbinega odbora, ki je s hitro pripravo »Koledarja« dokazal, da so mu interesi družbe in njenih članov res pri srcu.

Koledar obsega 96 strani in je za prvo knjigo, ki jo izdaja družba po obnovitvi, prav lep. Lična risba na ovitku bo v okras vsaki knjižnici, škoda je le, da koledarja ni mogoče vezati, temveč more iziti le broširan. S Slomškovim izrekom na drugi strani, ki tvori nekako geslo vsebini koledarja, je program Družbe sv. Mohorja najlepše podan. »Sveta vera boji nam luč, materni jezik boji nam ključ do zveličavne narodne omike.«

Koledarski del »Koledarja« vsebuje v začetku običajne koledarske opombe in praznike, nato pa se vrste meseci z dnevi. Pri vsakem mesecu so označene tudi lunine spremembe, kar je predvsem dobrodošlo našim kmetom. Tu je tudi prostor za zapise in račune, razen tega pa še lepa slika enega izmed krajev naše prelepe zemlje.

Na prvi strani za koledarskim delom nas nekako neprijetno zbode v oči naslov:

mu. Dolga, predolga leta smo bili hlapci.

Maloštevilni kot smo, smo se morali boriti proti ogromni množici sovražnih sil. Ker smo bili za obrambo sami premajhni, smo prosili druge pomoči. A to jalovo pomoč smo drago plačali. Sovražnika smo se sicer iznebili, a »prijatelj« nas je uklenil v verige, ki smo jih morali tisočletje nositi. Zvezani na rokah in nogah pa smo bili še vedno tako močni, da smo se otresli tujega jarma in vzeli svojo bodočnost v lastne roke. Boj za našo staro pravdo je bil izvojevan, čeprav ne popolnoma zadovoljivo, pa vendar uspešno.

Danes, ko vemo, kaj se pravi umirati od gladi in žeje, ko smo spoznali grajske ječe in desetino, ko smo se pobratili s »kulturo« dvajsetega stoletja, je naša pot jasnejša začetna kot kdajkoli prej. Ves program svojega narodnega življenja smo združili v enem samem stavku, ki ni samo skrbno izbrano geslo, temveč vsa naša domovina in ves naš narod — naša kri in zemlja.

Bogu otroci, domovini sinovi — nikomur hlapci!

»Dajte otrokom sveta imena!« Res čudno, da je treba o tem še pisati, a je žal res potrebno. Današnji sestavljalci koledarjev so večidel žal mnenja, da je vsako ime lepše, pa če je v resnici še tako nesmiselno in za lase privlečeno, kot pa ime svetnika. Slovenski narod je bil vedno globoko veren, zato upamo, da s takimi imeni, ki nimajo z našo vero ničesar skupnega, ne bomo obkladali svojih otrok. Imena naših otrok naj bodo imena svetnikov! Da pa bomo kljub vsemu imeli dovolj imen na izbiro, zato je v Mohorjevem koledarju v abecednem redu navedenih nebroj imen svetnikov, ki bodo dobri zaščitniki naši mladini. Dajmo mladini svetlih vzorov in dobrih priporočnikov pri Bogu!

Pod naslovom »Preljubo doma« je v koledarju opisan pomen svetega družinskega življenja. »Družina je temelj človeške družbe. Če razpade družina, mora razpasti vse!« Da bi si te vrstice prebrali vsi tisti, ki jim je ljubši kino in gostilniška soba kot topla družinska izba! Dokler ne bomo obnovili našega družinskega življenja in se zavedli, da je to temelj naše boljše bodočnosti, toliko časa ne smemo upati na boljše čase.

Ostali del koledarja je izpolnjen z zgodovinskimi članki družbe in našega narodnega življenja, seveda ne manjkajo v njem pesmi in povesti, ki še po tradiciji spadajo v Mohorjev koledar. Tudi davčni in drugi gospodarski nasveti so v knjigi, tako da bo

»Koledar Družbe sv. Mohorja« dobrodošel vsakemu Slovencu.

Z vsebino »Koledarja« smo nad vse zadovoljni, saj je izredno bogata in zanimiva. Škoda je le, da je obseg knjige tako majhen. Otroci pridejo namreč v »Koledarju« bolj malo na svoj račun in tudi zabavni kotiček je stisnjen na račun drugih člankov, ki so vsekakor važnejši. Razumemo, da je trenutno zelo težko za papir, zato smo nad vse veseli, da vsaj nekaj dobimo, saj smo tako željni slovenske besede. Tudi naznanilo v »Koledarju« nas je razveselilo, saj pravijo, da bo knjižni dar Družbe sv. Mohorja za leto 1949 precej bogat. Tudi za leto 1948. nam obetajo »Večernice«.

Z isto ljubeznijo kot nekoč, bomo tudi letos sprejeli našo sredo Mohorjeve knjige in na priprošnjo sv. Mohorja ter svetniškega škofa Slomška skrbeli za duhovno obnovo našega naroda! —d.

Ali je kazen vzgojno sredstvo

(Nadaljevanje)

Foerster odločno poudarja, da brez kazni ni dobre vzgoje. Če mislijo površno misleči mladino, da je edino pravo načelo: »Mladostnega grešnika ne kaznuj, marveč ga le tako vzgajaj, da ne bo več grešil«, pa trdi Foerster, da je uprav nepristranska obsodba, kateri sledi pravična kazni, najboljša vzgojno sredstvo. S preveliko milobo se zlasti v mladih srih le prelahko izbriše razloček med poštenostjo in nepoštenostjo. Tudi mladini je treba živeti zavesti in o neizprosni pravni rešitvi; da to zavesti ji uspešno pomaga pravična kazni.

Skrb najboljšega vzgojitelja za mlade grešnika ne bo imela resničnega uspeha, če grešnik samega sebe prav po notranje ne prenovi; resnična notranja prenovitev je pa nemogoča, če vzroka nenravnemu dejanju ne iščemo sami v sebi. Že zaradi tega ne ravnajo modro tisti vzgojitelji, ki imajo toliko ozirov na individualne življenske razmere in na posebne nagone otrokove, da zaradi njegovega prestopka dolže vse drugo, le ne otrokove svobodne volje. Noben resen vzgojitelj ne taji, da patološko razviti nagoni močno vplivajo na svobodno voljo; vendar je gotovo, da ima nasprotno tudi svobodna volja veliko moč nad čutnim življenjem. Izkušnja uči, koliko premore v človeku zavest, da je svojega prestopka sam kriv; zdrave dušne moči z vso silo nastopijo zoper nižje težnje, lepota značaja oživi in se okrepi. Slabo uslugo izkazujejo patološko nalahko obremenjenemu človeku tisti moderni mladino, ki vsako njegovo zlo dejanje izgovarjajo: s tem mu jemljejo zaupanje na moč njegovega duha in gojijo izrastke vseh mogočih nagonov, ki bi bili pod vplivom močne volje zamrli. Tudi za nekoliko patološko obremenjenega otroka je primerna kazni sreča, ker je potrebna protitež za protitež zlo plat njegovega značaja. (Dalje prihodnjic)

Anton Koder:

Kmetški triumvirat

Zgodovinska povest

3.

Poslednje vprašanje je bilo stavljeno bolj neposredno; kajti odgovor je dal sam Gubec, rekoč:

»Kar sem danes videl in slišal, je vsekakor ugodno. Tudi v mestu so močno nezadovoljni. Revnejši sloji so vsi na naši strani. Treba je le iskric v mesto se bo spremenilo v bruhač ognjenik, ki bo kipel do neba. — Saj res, skoro bi bil pozabil. Kaj pa sta imela danes z očetom, da sta se prepirala? Ali ni bilo tudi sočutje meščanov spor vajinemu sporu?«

»Zgodaj zrelo sadje, Gubec, je piškavo ter odpade. Obenem pa tudi skazi pravi čas žetve. To si zapomni, Gubec, ki si drugače sicer dober in moder voditelj. Naše ljudstvo je res smodnik, ki mu je treba le iskrice, da se vne. A če se vne prezgodaj in v nepravem času? Ali ne bo uničil najprej one, ki so ga nanesli v lastno obrambo? Tak smodnik, prižgan ob nepravem času, lahko postanejo naši pevci, ki s pridrznimi pesmimi obračajo pozornost gospodke na ubogo rajo. Ona nam s tem več škoduje, kot pa koristijo, saj v tem času. Zaradi tega sva se tudi z očetom sporekla. Zadovoljen sem, da sem prišel še o pravem času na mesto. Saj veš, da je petje po ulicah najstrožje prepovedano.«

»Da so ljudje na pevce neumni, sem vi-

del sam v krčmi, ko se je med pivci pojavil tvoj oče. Njegova pesem jih je tako ogrela, da so celo na pijačo pozabili in seveda tudi na nevarnost, v katero so izvalili tudi tvojega očeta.«

V pogovoru jih je zmotil šum stopinj na cesti. Vsi so se ozrli na ono stran. Prišlec je obstal in se ozrl nazaj proti mestu, od koder je pravkar prihajal.

»Lepa si, domovina, in prijetno bi bilo živeti tu, le ko bi bilo več pravice na svetu«, dé polglasno in pristavi:

»Noč je že, neradovoljno sem se zamudil za dve uri, pa jih vendar še ni tu, kot so obljubili.«

»Sam nad seboj izlivaj svoj žolč, Miha, in ne obiraj nas po krivici!« se zdajci oglasi pod lipo Ilija, Gubec pa pristavi nekoliko hudobno:

»Ali si imel vojaško parado, da si pozabil na nas preproste kmete, ki se igramo vojvode le za kratek čas in le v pogovorih zbira mo vojaške trume in bijemo boje?«

»Pozor!« se začuje trikrat s ceste sem. Istočasno pa krene prišlec na stran pod lipo in pravi:

»Gubec, mojster naš, ti govoriš, kakor da bi zmago že na dlani imel. Ti ne pomisliš, da ima noč čudno moč ter lahko tvoje brezskrbne besede raznese na vse štiri strani neba.«

Izza razstresenih oblakov je pokukala luna in s skozi lipovo vejevje padajočimi žarki osvetlila prišleca, ki se je baš rokopal s tovariši. Bil je vitke, vendar krepke postave, rumenih las ter od sonca ogorelega lica.

»Ne zamerite, tovariši, da prihajam tako pozno! Zamudo je zahtevala naša stvar, ki me, mislim, tudi opravičuje«, je pojasnjeval

prišlec Miha Guzečič, mlad kmet iz vasi Brdovec ob kranjsko-hrvaški meji.

»Taka zamuda se že oprost, zlasti če je nam v korist«, odgovori Gubec, popravlja još svoj prejšnji dvotip.

Takoj se bomo prepričali, s kakšnim uspehom smo opravili pot v mesto, od katere smo si toliko obetali, je dejal Miha in položil svojo potno prtljago pod lipo.

»Midva sva že dala odgovor našemu mojstru. Na vrsti si sedaj ti, da dokažeš, da si bil vreden zaupanja; saj si bil pooblaščen za najemniteljsko poslanstvo«, je dejal Ilija s prijaznim glasom, ki je pričal, kako mu je priljubljen mladi Miha. Povrh mu še odkaže mesto poleg sebe in ga pozove, da se s njim usede.

Veseli me, da je bil mojster z vajinim delom zadovoljen, reče Guzečič. »Moja naloga je bila zelo težavna in sem za njeno izvršitev rabil precej časa. Dolgo sem moral čakati, da se je vrnila vojaščina v vojašnico. Šele potem se mi je posrečilo z zvijačo priti notri. Ondotnemu poveljniku sem se javil kot stavbenik celjskega stolnika Jurija Šratenbaha, ki me pošilja s prošnjo, naj se mi dovoli ogled vojašnice in vseh shramb, da sezidam v tem slogu tudi poslopje v Celju. Poveljnik pa je zahteval potrdila. Pregovoril sem ga z izgovorom, da v mirnih časih nisem računal s takimi dokazi. Sam me je potem vodil iz shrambe v shrambo, od oddelka do oddelka razkazujoč vse zanimivosti poslopja. Naravno je, da so mi bile najbolj všeč orožarnice. Pri tleh so zidane poslednje proti jugu, a ne posebno zavarovane — in, prijatelji, napolnjene z najlepšim orožjem —«.

Ki ga tako potrebujemo, je hotel reči, pa je utihnil, kakor bi se prestrašil pre-

odkrite besede pod milim nebom. Le pomežiknil je svojim tovarišem ter pristavil s povzdignjenim glasom:

»Ako se nam kupčija ponesreči ali pa ne dobimo potrebnega denarja, prijatelji, sto mož in temna noč nam pomore do tega zaklada! Za to vam zastavim svojo častno besedo. Jaz sam se že nocoj ponudim za ta posel.«

Pozneje sem se pridružil vojakom ter se z njimi spoprijaznil, nadaljuje Miha. »Kupil sem jim vina in ko jim je stopilo v glavo, sem opazoval njihovo življenje. Vprašal sem jih po njihovih stanovskih dolžnostih in potožil o žalostni kmetijski usodi, ki nas bo pripeljala do obupa, če ne bo prišla pomoč, dasi ne vem od kod.«

Videti bi morali pomilovanje in navdušenje preprostega vojaštva do nas tlačanov. Nekateri so celo na glas mrmrali, da tudi oni ne bodo dolgo zdržali miru, da si žele boja, ki jih bo edini rešil slabih časov in hudomušnosti sedanjih ponosnih in neusmiljenih poveljnikov. In ko v primeren trenutku omenim Ferencu Tahyja in njegova grozode, stva, zavre nekaterim kri. V maščevalnih željah so stiskali pesti in obžalovali, da v mirnih časih ne morejo nič napraviti za uboga kmeta.

Potem jih vprašam, kaj bi napravili, ko bi naenkrat zaplamteli kresovi in bi zadoneli zvonovi in znak maščevanja nad krvoločniki. Navdušeno so mi odgovorili, da bi pretrgali prisego in nam prihiteli na pomoč, ter ne bi prej mirovali, da bi bili rešeni tlačanstva.«

Tako je pripovedoval mladi Miha Guzečič in od navdušenja so se mu iskrale oči, tovariši pa so ga objemali in ga poljubovali, veseli zaradi dobro izvršenega dela.

(Dalje prihodnjic)

Pri dobrolskih menihih

Marsikateri bralec »Koroške kronike« se bo ne malo začudil, ko bo zagledal gornji naslov, dobrolski domačini pa bodo verjetno majali z glavami, češ v Dobrlivasi imamo sicer samostan, mogočen starodaven kloster, v katerem je nastanjena sodnija, šola in razni uradi, poleg upravnika-benediktinca, ki vodi samostansko ekonomijo, pa v našem klostru o kakšnih menihih ni ne duha ne sluha. In tudi najstarejši ljudje jih nimajo več v spominu. Samostan brez menihov bi torej morali pravilno imenovati dobrolski kloster. Nisem sicer trmaste glave in rad se dam poučiti. Tokrat pa bi rad ostal pri svojem, pri dobrolskih menihih! Pomuditi se hočem nekaj trenutkov pri njih, ki jih več ni, katerih kosti trohnijo že stoletja v posvečeni zemlji.

Časi se izpreminjajo in ljudje z njimi vred. Resničnost tega starega izreka zgovorno izpričuje tudi zgodovina dobrolskih menihov. Pred dobrimi 800 leti je živel v Podjuni imovit in pobožen grof, Kacelin ali Veselin po imenu. Med Dravo in Peco ni bilo bogatejšega posestnika od njega. V svoji oporoki je zapustil Kacelin vsa svoja posestva svojemu sorodniku patriarhu Ulriku v Ogleju z naročilom, da ustanovi samostan, katerega menih naj bi molili za blagor njegove duše. V izvrševanju Kacelinove oporoke je ustanovil patriarh Ulrik pri Marijini cerkvi v Dobrlivasi samostan, kjer je dal pokopati tudi zemelj-

ske ostanke grofa Kacelina. V listinah je ta samostan prvič omenjen leta 1106. Menihi v Doberli vasi prvotno niso pripadali nobenemu meniškem redu. Leta 1154 pa jim je patriarh Peregrin predpisal stroga pravila avguštinskega reda, po katerih je živel svoj čas veliki učenjak in svetnik sv. Avguštín. Dobrolski menihi so opravljali pred vsem dušno pastirstvo med našimi predniki. Takrat so obstojale v celi Podjuni samo tri fare. Tako je postal dobrolski samostan kmalu središče duhovnega življenja na južnem Koroškem. Celih 500 let so le-ti redovniki molili v svojih celicah za blagor našega naroda, celih petsto let širili krščansko misel in življenje po naših vaseh. Toda časi so se izpremenili in postajali tudi menihom vedno bolj neprijazni. Samostan niso pustošili samo Turki, tudi domačini-reberški klativitezi so prežali na dobrolske menihe. Takrat se je širila po deželi tudi Lutrova vera in disciplina v dobroljskem samostanu se je začela rahljati. Za časa prošta Ursina so neznan zlikovci samostan popolnoma izropali in odnesli tudi najvažnejše listine iz knjižnice, tako ga so dobrolski menihi popolnoma obubožali. Istočasno so se pojavila nesoglasja med samostanom in nadvojvodom Ferdinandom, kateri je postavil leta 1591 prošta Ursina in po njegovi smrti prošta Boštjana menihom kot vladna komisarja. Po smrti prošta Boštjana so menihi izvolili novega prošta, katerega pa nadvojvoda

ni hotel priznati in je leta 1602 red avguštincev kratkomalo razpustil. Samostan so nato prevzeli jezuiti, nato pa država in od leta 1809 naprej do danes pa je last benediktincev v št. Pavlu. Zanimiv in tudi iz narodnostnega stališča poučen je priziv, ki so ga zadnji dobrolski avguštinci vložili na dvorno pisarno. V njem prosijo nadvojvodo, da naj ne bo užaljen radi tega, ker niso potrdili od njegovih odposlancev imenovano osebo za prošta, in da naj v svrhu ohranitve starih pravic samostana dovolj postavno in pravilno izvolitev novega prošta. Oni smatrajo to za potrebno, ker je zadnja dva prošta ne brez kratenja starih pravic imenoval nadvojvoda. Oni se bojijo, ako bi se lahkomišlno odpovedali svojim svoboščinam, da bodo ostali brez rednih članov, da bodo izročeni zasmešanju, češ da jim vsiljuje dvor tuje, neznan in slovenskega jezika nezmožne ter za hišo božjo brezbrizne predstojnike in da redovnike izganja.

V Podjuni ni več menihov. Dobrolski samostan pa še stoji in njegova okna se zvedavo ozirajo po prostrani dolini, kakor bi za njimi stali iz grobov vstali nekdanji menihi in spraševali: narod slovenski, kako je danes s teboj? Naj vam bo zemlja podjunska lahka! Mož, kot je bil Kacelin, sicer ni več v naši deželi, toda seme, ki ste ga nekoč sejali po njivah človeških duš, je poglalo globoko korenine in vedno znova poganja iz roda v rod.

Ženski kotiček

Prazniki v družini

Želja po skupnem praznovanju, po skupnem veselju nam leži v krvi, saj potrebujemo utehne in ravnotežja za delo in skrb, za napor in razočaranja, ki nam jih prinaša življenje. Zato bi bilo nespametno, ako bi se hoteli zapreti vase, v resnost in morda celo v tiho žalost. Rekla bi, da je skoraj treba družini hišnih praznikov kot protuteži različnim neprijetnostim, ki nas bledajo dan za dnem.

V družini obhajamo razne vesele, pa tudi žalostne dogodke, pri katerih radi sprejemamo sorodnike, dobre znanee in prijatelje. Po stari slovenski navadi jih pogostimo in jim postrežemo, kakor nam pač to dopuščajo razmere.

Obhajamo pa tudi praznike, ki so namenjeni predvsem lastni družini, ne samo po svoji vnanosti, ampak zlasti po svojem pomenu. Taki prazniki so zlasti Božič in Velika noč. Težko si mislimo družino, ki ne bi slavila, četudi skromno in preprosto, teh praznikov, ki jo znova združijo v ljubezni in miru, ki jo dvignejo nad vsakdanje skrbi, da pozabi vse težave, morda tudi sovraštvo in prepir, ki ga je prinesla borba za vsakdanji kruh.

Najlepši praznik ljubezni in sprave je Božič, praznik rojstva Gospodovega, katerega celo angeli slavijo s spevom: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje.«

Kdo bi se ne veselil teh pomembnih praznikov, ki imajo toliko lepote in skrivnostnega pričakovanja po nečem velikem za mlade in toliko lepih spominov na preteklost za starejše!

Marsikdo se je zgubil v vrtincu življenja, užil vse »sladkosti« in vse grenkobe, pozabil na dom in na svoje. Toda Božič mu je znova vzbudil spomin na mater, ki je znala pripraviti tako lep in svetel božični večer kot nihče na svetu in ki ga ni mogoče pozabiti.

Blagor družini, ki ima gospodinjo, katere razume s svojo iznajdljivostjo dati takim pomembnim praznikom življenja in sonca, da jih vsako ohrani v svetlem spominu do konca dni svojega življenja.

Kako današnja gospodinja pripravlja Božič?

Marsikateri je ob misli na to srce teško in žalostno. Saj nima niti sama nanujnejšega za življenje, kako naj bi potem nudila še drugim veselje in razvedrilo! Reš teška je borba za vsakdanji kruh. Dolžnost gospodinj je pa je, da tudi v tem žalostnem času poskrbi družini topel, svetel žarek, ki naj vsaj za par ur ogreje mlada srčeca in osvetli dom. Kolikor in kar pač katera zmore! Smrekove ali jelkine vejice, mah, polo pastirkov z jasicami in ovčicami, deščico, par klinčkov in malo kleja, to zmore skoraj

vsaka. Ako ni daril, pa so vsaj jaslice, kajenje in škropljenje z blagoslovljeno vodo ob Marijinem zvonjenju, kar vse razveseli zlasti otroke in jim vtisne neizbrisne spomine. Žal, da nekateri dandanes raje vse opuste, kakor bi se zadovoljili s tako skromnimi prazniki, češ, ako ni več, pa še tega ni treba!

Ona gospodinja pa, ki je v kljub težkim časom v srečnejšem položaju, pripravi več: poleg jasic in božičnega drevesca, obložena s svečkami in keksi, še vsakemu darilce, boljše večerjo na okrašenih mizi in še kaj.

Marsikatera gospodinja razume takore-

koč iz nič pripraviti družini božično presenečenje, da nehote vzklikne: »Oh, kako je lepo!« Čez mizo pogrne bel prt, mogoče ročno delo pridnih hčerk, na sredo malo drevesce, okrašeno s svečkami in z zlatimi nitkami; na vsak prostor poleg pribora pa zeleno vejico in rdečo jabolko. Prav okusno okraši mizo z omelo, ki jo dobi za par grošev na trgu ali pa na kakem drevesu na vrtu. Ako je na mizi še kaka cvetka teloha, tedaj je miza zares okusna. Pa ne le miza, tudi drugi predmeti v sobi naj bodo simbolično okrašeni z okraski, ki so preprosti, toda ljubki, n. pr. smrekovi ali jelkni storži, ki jih lahko posrebrli ali pa belo potrese. Pri vsem opravi luč pomagajo gospodinja odraslejši otroci, kar jim brez dvoma napravi mnogo veselja.

Z enakimi in podobnimi malenkostmi gospodinja pokaže, da razume tudi preprosto in dolgočasno stanovanje napraviti prijetno in da zna s svojo pridnostjo in iznajdljivostjo pričarati poezijo Božica v sicer teško, vsakdanje življenje. F a n i k a,

ZDRAVSTVENI KOTICEK:

VIRI OKUŽITVE

(Nadaljevanje.)

Isto, kar o sočivju, lahko rečemo tudi o sadju, ki ga uživamo surovo. Sadje samo na sebi nima v sebi nobenih kužnih kali; pač pa se lahko okuži z nesnažnim ravnanjem ali pa če leži dalje časa na odprtem prostoru naprodaj.

Kruh sam na sebi tudi nima kužnih kali; ako je pravilno narejen, škoduje samo, če so moki primešane strupene snovi. Pač pa utegne biti tudi kruh nevaren za okužitev, ako se z njim nečedno ravna, zlasti če ga kupci izbirajo in otipavajo pri prodajalcih.

Alkoholne pijače vobče niso nevarne za okužitev in škodujejo samo, ako so potvorjene in kemijsko kolikor toliko razkrojene.

To b a k sam na sebi ni škodljiv, pač pa je lahko prenašalec, če se nesnažno ravna z njegovimi izdelki. V prvi vrsti je treba tukaj opozoriti na skrajno neokusno ravnanje nekaterih ljudi, ki vtikajo čike, že onečističene po različni nesnagi, v usta ter jih žvečijo oziroma kadijo.

Meso lahko prenaša bakterije, ako ga uživamo, ne da bi bile različne bakterije, ki so v njem, popolnoma uničene. To velja zlasti za tako klavno živino, ki je bolna za vraničnim prisadom, smrkvostjo, steklino in za živinsko tuberkulozo. A tudi trakuje se lahko prenašajo na ta način. Prvi pogoj, da se ne okužimo z mesom, je torej, da mora biti meso dobro prekuhan ali prepečeno. Prekajeno meso je manj nevarno, zlasti ako je ležalo dovolj časa v razsolu in je bilo dobro prekajeno. Toda poročstva ni mogoče prevzeti, ako ni bila žival takoj po zakolu dobro pregledana in ako ni ravnanje z mesom povsem snažno. — Konzerve iz mesa niso nevarne, ker se morejo spravljati v promet šele po pravilni sterilizaciji. Po-

kvarene konzerve pa se spoznajo že po tem, da so škatile kakor baloni vzbocene zbog plinov, ki se napravljajo v njih.

Kar velja o mesu, velja tudi o ribah. Surove ali slabo prekuhan oziroma prepečene ribe so lahko izvor nalezljivih bolezni.

Navedemo naj tudi obenem različne školjke, ki jih ljudje jedo surove. Že marsikatera nalezljiva bolezen se je prenesla tako, da so bile te školjke ujetje iz okuženih vod, kar se pogostoma dogaja v morskimi pristaniščih. Tudi j a j c a so lahko izvor bolezni; zakaj skozi jajčjo lupino prehajajo bakterije in plesni lahko v jajce, kjer se razmnožujejo hitro. Ako je jajce razkrojeno, se to opazi po njega duhu in barvi; v prvem pričetku pa je težko reči, ali je jajce okuženo, ker se razkrajanje še ni pričelo.

Zelo pogostoma se okužujejo ljudje z mlekom, zlasti če ga uživajo neprekuhan. Ljudje lahko dobe bolezni, za katero boleha krava, največkrat tuberkulozo. Z mlekom se prenašajo kužne kali bolezni, za katerimi boleha prodajalci mleka in katere prihajajo v mleko, ako nesnažno ravna jo z njim ter izmivajo posode s tako vodo, ki je okužena.

Nalezljive bolezni se prenašajo s človeškimi odpadki in s sečjo. Znano je namreč, da je jako veliko nalezljivih bolezni, katerih povzročitelji se iztrebljajo z blatom (tifus, griza, kolera, različne gliste in trakuje, trihine itd.). Istotako je znano, da prehajajo bakterije skozi ledvice v seč in se od tod iztrebljajo iz telesa. Z nepravilnim ravnanjem pri bolniku se lahko prenesejo te snovi na druge osebe. Iz nečednih in nepravilno narejenih stranišč, gnojnih jam, gre-

O davkih in potratih

Ljudje so se že od nekdaj pritoževali zaradi davkov. Vendar so bili davki tudi že v prejšnjih časih. Če bi danes veljale prepovedi in določbe, ki so veljale včasih, bi se danes jezili, če bi se jim morali pokoriti.

Pri Grkih v Šparti je bilo prepovedano, da bi imel kdo hišo ali pohištvo, ki bi bilo narejeno drugače, kakor z žago in sekuro. Prepovedano je bilo tudi, da bi imeli kake druge začimbe pri jedi kakor sol in jesih. Če se je kdo proti temu pregrešil, je moral plačati visoke davke.

Pri Rimljanih je bilo prepovedano, da bi ženske nosile obleke različnih barv ali da bi se vozile, če pot ni bila dolga vsaj kilometer. Dalje je bilo zapovedano, da morajo ljudje jesti pri odprtih vratih, da so tako preprečili razkošne pojedine bogatašev. Natanko je bilo tudi predpisano, koliko gostov je smel kdo povabiti. Jest niso smeli druge perutnine kakor kokoši in so smeli na leto pojesti sedem in pol kilograma prekajenega mesa. Kdor se ni oziral na ta določila, je moral plačati visok davek.

Za časa Filipa Lepega (v srednjem veku) se meščani niso smeli voziti v zabavo in ženske niso smele imeti več kakor eno obleko na leto. Henrik II. je prepovedal, da bi kdo nosil zametasto obleko, Henrik IV. pa, da bi kdo nosil bisere, zlató in demante.

Na Angleškem in Portugalskem so imeli poseben davek na omare in so bile omare potrata. V Šleziji je bil davek na čevlje in plesne prireditve. Na Nizozemskem so imeli davek na čevlje, tulipane in ure. Na Francoskem so bili obdavčeni tudi klobuki.

Zanimivo je tudi, kaj je bilo v raznih dobah ljudem potrata. V 14. stoletju so dejali, da je srajca potrata, v 15. stoletju da je robec prav posebna potrata in v 18. stoletju je dejal neki kmet, da so celo cikle potrata. Tako, vidite, se spreminja mišljenje ljudi. Kar je danes pametno, je jutri neumno in narobe.

Skozi katero nosnico dihamo bolje

Malo je ljudi, ki bi znali odgovoriti na to vprašanje, ker gotovo še nikdar niso opazovali tega.

Francoski učenjaki pa so to stvar raziskali in ugotovili, da diha največ ljudi skozi levo nosnico boljše kakor skozi desno. Izmed 64 oseb je dihalo 56 oseb boljše skozi levo nosnico kot skozi desno. Navadno imajo taki ljudje, ki slabše dihaajo skozi njo, katar ali pa se jim je ob rojstvu kaj pritaknilo.

znica in kanalov prehajajo te kali v vodo ali pa na živila ter so izvor novim okužitvam.

Enaka snov za okužitev so vsi izmečki in vse izbljuvane snovi.

Smeti, bodisi iz gospodinjstva, bodisi iz javnih prostorov, imajo v sebi nebrojno kali, ki lahko prenašajo nalezljive bolezni, predvsem tuberkulozo. Zelo uvaževanja vreden izvor nalezljivih bolezni so nesnažne vode, ki prihajajo iz hiš. Tukaj se namreč zbira vsa nesnaga; ako je v dotični hiši še nalezljiva bolezen, je pač lahko mogoče, da nastanejo nadaljne okužitve, če se ta nesnaga nepravilno odvaža.

Slednjič so izvor nalezljivih bolezni vsi oni ljudje, ki so umrli za nalezljivo boleznijo, oziroma mrhovina živali, ki so poginile za njo.

Kakor že omenjamo, so pravi in prvi izvor okužite vedno le ljudje, ki imajo nalezljivo bolezen; od njih se na vse mogoče načine in z vsemi mogočimi predmeti prenaša bolezen na druge ljudi.

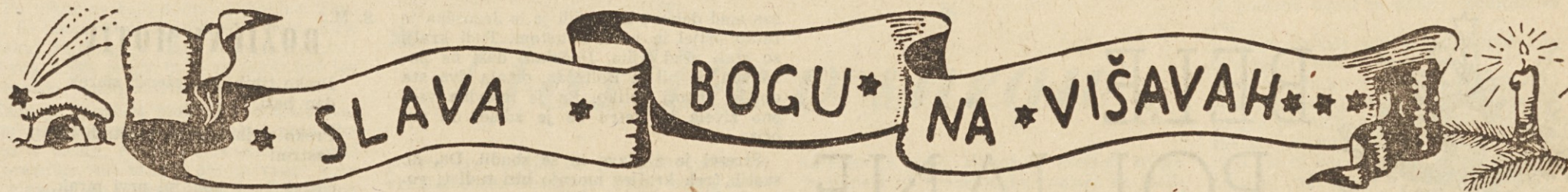
Najnevarnejši za prenašanje bolezni pa so bacilonosi; to so ljudje, ki so ali že prebili nalezljivo bolezen ali ki jim sploh telo ne reagira na izvestno vrsto bacilov. Ti ljudje nosijo manj ali dalj časa na sebi provzročitelje bolezni ter jih izločajo s kašljem, z blatom ali sečjo in tako neopaženo zastrupljajo (inficirajo) svojo okolico. Bacilonose poznamo za tifus, grizo, difterijo, otrp tilnika, malarijo, kolero itd.

Prenašalci bolezni so tudi podgane in miši, bolhe (kuga), muhe, ščurki; nadalje prenašajo raznovrstne mešice (anofeli, kuleks, glosina) malarijo, rumeno mrzlico, afričansko zaspanost itd.

Imenovati moramo naposled še uši, ki prenašajo pegavico, in stenice, ki prenašajo typhus recurens.

IZ STARIH ČASOV

Profesor: »Kaj je pri študiju najtežje?«
Visokošolec: »Treznost.«

»Slava Bogu na višavi in mir ljudem na zemlji«, so peli angeli prvo božično noč, ko so svetu oznanili rojstvo Odrašenikovo. Kristus je prinesel na svet mir. »Svoj mir vam dam, svoj mir vam zapustim...« In vendar, miru ni! Vojna, ki je minila, je bila izbruh naravnost satanskega sovraštva med narodi, ki so se besno uničevali med seboj.

Več kot dve leti je od tega, kar počiva orožje na bojnih poljanah, a pravega pomirjenja še ni. Zdi se, da je le kratek odmor med igro, v katere naslednjem dejanju bomo zopet priče novega, verjetno še hujšega izbruha združene človeške strasti.

Zakaj ni miru, ko je vendar božje Dete prineslo svetu mir? Angeli so na sveto noč peli: »In mir ljudem na zemlji, ki so blage volje«. Človek, ki služi strastem, kateremu so zemeljske dobrine edino merilo za odnose do življenja in do bližnjega, ne more biti po volji Bogu, ki je svetost sama. Zato pa človeštvo, ki je zakopano do vratu v sebičnost in materijo, in služi le svetnim dobrinam, ne more biti deležno trajnega in osrečujočega miru.

Greh je upor proti Stvarniku, je grda nevhvaležnost napram Odrašeniku, ki je zapustil nebasa in si privzel podobo hlapca, in v vsem, razen v grehu postal nam enak zato, da bi nas odrešil nasledkov greha in pokazal pot k pravi sreči. V srcu grešnika ni miru. Memirna vest ga biča noč in dan ter mu očita, da ne živi prav. Lahko se zgodi, da vest za nekaj časa utihne, a ko se znova zbudi, je nemir še večji in strašnejši, dokler se človek zopet ne spravi z Bogom.

Materialist, kateremu je čast, denar, oblast vse, nima nikdar miru. »Še več, še več!« tako ga venomer priganja pohlep. Komaj zadosti eni želji, že se rodi nova. Nikdar nima dosti, nikdar ni srečen. Pohlep ga priganja, da se peha za dobrinami tega sveta, pri tem pa pozablja na Gospodove besede: »Le eno je potrebno...« Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi...«

Iz pohlepa po dobičku, po nadvladi in neomajnemu ugodju za vsako ceno, pa se rodi nesreča tudi za narode. Vojne in mednarodni spori niso nič drugega kakor nebrzdana tekma za nadvlado enega dela narodov nad drugimi bodisi politično ali gospodarsko. Poznana nam je teorija o nadčloveku in o »gospodskem narodu«, ki si je hotel ukloniti skoraj pol sveta, pri tem pa je pogljal v nesrečo ves svet. Ker se pa nihče ne pusti prostovoljno zasužniti, zato skoraj redno spregovori orožje. Milijoni in milijoni nedolžnih žrtev pade, še več pa jih trpi na posledicah v zaledju: porušena mesta, revščina, glad, bolezni, begunci itd. Vojska je bič, s katerim Bog tepe narode za storjene grehe. Ljudje — posamezniki in narodi si ga sami spletajo, ker nočejo priznati nad seboj božje oblasti in se podvreči kraljevanju Njega, ki je reven prišel na svet, da bi nas osrečil za večnost.

»In mir ljudem...« mir med posamezniki, med sosedi, med stanovi, pa tudi med narodi. Ta mir pa je zgrajen na priznanju

naravnih pravic, ki jih ima vsak človek in tudi vsak narod. Narod ima pravico, da v miru živi na svoji zemlji, ima pa tudi sveto in neodjemljivo pravico, da goji njemu lastno kulturo, da goji materni jezik in da se svobodno vsestransko razvija in v svobodi ter v plemeniti tekmi doprinese svoj delež k obči blaginji. Priznanje teh pravic vsakemu, tudi najmanjšemu narodu, bo učvrstilo temelje miru ter pomagalo ustvariti pravo bratstvo med vsemi narodi.

»In mir ljudem na zemlji« se zopet ob

vzdušju pred nečim, kar bo morda še hujše od minulega.

»Slava Bogu na višavah in mir ljudem...« Najprvo torej slava in čast Bogu. Toda ni dovolj, da to storimo le z besedo, marveč predvsem v dejanju. Naša dejanja moramo spraviti v sklad s krščanskim imenom, katerega nosimo. Biti moramo praktični katoličani. Misli, besede in dejanja morajo pričati, da smo katoličani, zvesti Bogu in Cerkvi. Ko bomo tako v vsakdanjem življenju — zasebnem in javnem

*Kakor sonce skozi glaž gre,
glaž ta se ne razbije,
glej, tako je rojen bil
Jezus iz Marije.*

letošnjem Božiču razlega po vesoljnem, od nesrečnih skrbi razbičanem svetu. Pač nikdar še ni bilo hrepenenje po miru tolikšno kot v naših dneh, ko živimo še vedno v

dali Bogu dolžno čast, pa se bo tudi Bog sklonil dobrotno k nam in nam dal svoj mir — mir, kakor ga svet ne more dati.

M. ič.

Nocoj ljubezen govori...

Prišla je zopet sveta noč, enaka kot tedaj pred leti; nocoj naj zopet kot nekoč nam Luč v odprta srca sveti.

Ljubezen trka na srce in kliče v sveto noč: »Odprite!« Nocoj utihne naj gorje in slavonspevi zadonite!

Umakne naj se že boleš, spočijejo pod križem rame. Ljubezni rajsko blagovest naj zopet širni svet objame.

Sovraštvo naj se ohladi, izgine v globočine tema, nocoj Ljubezen govori in greje nas iz Betlehema.

si jih natanko ogledamo, opazimo, da smo jih mnogokrat sami zakrivilili. Koliko nesporazumov in preprirov nastane v družini samo zaradi tega, ker vsakdo gleda samo s svojega stališča in se ne potruži, da bi razumel tudi stališče drugega. Mož podcenjuje ženinovo gospodinjstvo delo, žena napačno ocenjuje možovo razpolaganje pri gospodarstvu, starši tožijo nad pokvarjeno mladino, pa pri tem pozabljajo, da pade velik del odgovornosti nanje, ker so svoje otroke slabo vzgajali, otroci smešijo starokopitnost staršev ter pozabljajo, da veže tradicija preteklih in sedanje rodove v narodno občestvo, pozabljajo, da mora mladina graditi tam naprej, kjer so prejšnji rodovi prenehali. Zato bomo te praznike še bolj kot sicer brzdali svoj jezik, da ne bo prehitro v obsojanju, zato se bomo bolj kot sicer živo predočili, da ima v družini sicer vsak svojo posebno nalogo, da pa smo vsi ena celota, ki ne sme biti v sebi razdeljena.

Ena glavnih ran našega družinskega življenja je izguba spoštovanja med družinskimi člani. Mož se v družbi norčuje iz svoje žene, žena opravlja v zboru sosed svojega moža, otroci zasmehujejo »stare«, starši upoštevajo pri vzgoji premalo, da je tudi že otrok oseba, ne pa njihova stvar, s katero lahko počenja, kar hočejo. Mera medsebojnega spoštovanja med družinskimi člani je najzanesljivejša merilo, ali je družina zdrava ali bolna. Pri tem ne gre za lepe besede ali poklone, ki so danes povprečni zlagani, mnogokrat celo človeka nevredni (kot n. pr. »sluga« itd.), marveč za spoštovanje, ki se kaže v dejanjih povsod, zlasti pa v življenju moža in žene.

Vse družinsko življenje mora biti zakoninjeno v veri: od jutranjega vstajanja, preko dela in razvedrila do zakonske sobe in vzgoje. Katera družina poreže te korenine, bo prej ali slej doživela brodolom. Katera pa se tudi v dejanjih drži vere, kjer skupne molitve niso samo mrmranje nerazumljivih besed, med katerimi mati razdeljuje kosilo, oče trpa pipo s tobakom, hčerka se češe in sin pride prepoznano, kjer križ ni bolj podoben preganjaju muhe, ki je po pomoti sedla na obraz, marveč se drže vere tudi, kadar gre za poštenost pri kupčiji, pri izplačilu dninarjev in poslov, kjer pomagajo sosedu v stiski, kjer ne poznajo v hiši laži in kjer obrekovalca napode od hiše, kjer veljajo božje zapovedi tudi v zakonski sobi, tam vse težave življenja, vse nesreče in vsi udarci ne morejo uničiti notranje nesreče ter povezanosti take družine. Kruto se namreč motijo tisti, ki mislijo, da bodo našli srečo v bogastvu in dobrinah sveta. Prava ter trajna sreča je samo v človekovem srcu, v čisti vesti ter v zavesti, da ne tavamo sami po svetu, marveč da imamo v svoji družini starše, otroke, brate in sestre, ki z nami nesebično delijo našo bolečino in naše veselje, kjer najdemo vedno razumevanje, če nas nihče drug ne razume in na katere se lahko vedno zanesemo, četudi bi nas vsi drugi razočarali.

Božično voščilo: »Mir ljudem na zemlji«, ima pristavljen pogoj: »ki so Bogu po volji.« Kdor tega pogoja ne izpolni, tudi božičnega miru in veselja ne bo užil. Zato praznujmo božične praznike v naših družinah v tem duhu vrnitve k boljšemu družinskemu življenju, da se bo iz naših družin razlival božji mir tudi v svet, da bodo tudi narodi po tolikem trpljenju končno le prišli do miru v odnosu s sosedi in v domači hiši!

BOŽIČ - DRUŽINSKI PRAZNIK

Najlepši družinski praznik je gotovo božič. Tudi drugi prazniki so lepi; toda družino v celoti zajamejo vendarle najbolj božični. Ta dan, če nikdar drugače, si vsakdo zaželi, da bi bil doma. Kdor le more, se otrese te dni šole, službe ali kake druge obveznosti, ki ga sili živeti izven doma, in se vrne domov, četudi samo za en dan ali dva.

Sicer pa ni čudno, da je božič tako čudovit družinski praznik, da priključijo tudi izletele otroke domov. Saj je obnavljanje spomina na Kristusovo rojstvo. Rojstvo pa je bilo in je še vedno družinski praznik. (Sicer si današnja kolektivistično usmerjena doba prizadeva, da bi rojstvo iztrgala iz družin in jih osredotočila v porodišnici, kjer postane ves obrat le preveč podoben obratu v tovarni, toda javljajo se že tudi glasovi, ki svare pred pretiravanjem v to smer.)

Kristus je s svojim rojstvom in življenjem v nazareški družini posvetil družinsko življenje. S tem je nazorno pokazal vsemu človeštvu, kolikšnega pomena je družina za družbo. Nekdo je umestno dejal, da nas

je Kristus trideset let s svojim zgledom učil, kake morajo biti naše družine, vse ostale svoje nauke pa nam je povedal v treh letih svojega javnega delovanja.

Če hočemo prav obhajati božične praznike, ni dovolj, da se veselimo jaslice, ki jih bomo pripravili v kotu, ni dovolj, da obnovimo stare običaje, ki se podedujejo iz roda v rod in ohranjajo narodno izročilo, ni dovolj, da bolj skrbno kot sicer počudimo po hiši in okrog nje, ni dovolj, da se veselimo nekajdnevnega počitka ter boljših jedi, v kolikor nam jih bodo naše matere in gospodinje mogle nuditi, ni dovolj, da se malo raznežimo ob prepevanju lepih božičnih pesmi. Tudi vse to je prav in dobro, ni pa dovolj.

Kristus se ni učlovečil zaradi lastne koristi, marveč zato, da bi odrešil človeštvo, ki si samo ni moglo opomoči od padca prvih staršev. Učlovečil se je, da bi odrešil posameznike, družine, narode, ves človeški rod. Toda te odrešitve, ki jo je zaslužil z lastno smrtjo, ne more nikomur vsiliti, ker imamo svobodno voljo, niti je ne more izvršiti za nas brez našega sodelovanja.

Zato bodo minuli božični prazniki brez haska za nas, če jih ne bomo obhajali v pravem duhu, če nam ne bodo začetek resnega prizadevanja za sodelovanje s Kristusovim odrešilnim delom.

Naše družine ječijo danes pod težkim bremenom vsakovrstnih nadlog, gospodarskih in duhovnih. Statistični podatki kažejo pretežno temne slike današnjega stanja. Medsebojno nerazumevanje med možem in ženo, med starši in otroki, ločitve in razveze zakonov, zakonska nezvestoba, ubijanje še nerojenih otrok in še mnogo drugega spodbujajo to temeljno celico družbenega življenja in grozi uničiti obstoj družbe sploh. Tudi naše družine so krvavo potrebne Kristusovega odrešenja — tudi tiste, kjer razkroj še ni zavzel na zunaj tako vidnega obsega.

Zato naj nam bodo letošnji božični prazniki opomin, da presodimo svoje dosedanje družinsko življenje v tej luči — vsi: mož in žena, oče in mati, otroci in starši, posli in gospodarji.

Življenje prinaša mnogo težav. Toda če

BELE POLJANE

Nekaj pred božičem je starega Petra vr-glo. Zjutraj je hotel — kakor navadno — po prvem udaru farnega zvona iz postelje, pa se mu je zmešalo pred očmi, komaj so se noge dotaknile tal. — Kašelji ga je posilili, da je omahnil nazaj na nič kaj čeden zglavnik iz hodnega platna.

»Šmenta! Pa ravno pred prazniki...« mu ni šlo v glavo. Še enkrat se je vzravnal, pa ni mogel vzdržati. Glava mu je bila težka kot čeber.

»O sveti križ božji!...« je vzdihnil in se zagledal v bogkov kot, od koder je zrl Križani. Sicer je bila zunaj še tema, le sneg je odseval skozi umazana okna in napolnjeval kamro s skrivnostnim mrakom.

Peter je sam izrezljal bogka. Tistikrat ko se je vselil v občinsko bajto, ki je prazna samevala v rebri. Saj je bil rezljar že kot pastirček. Najlepše piščalke je znal pričarati v življenje, da so mu vsi vaški fantini zavidali in je Zabrđnikova Mica sleherni teden dobila novo. In čudovite palice je rezljal: kot jih imajo kralji in čarovniki. In ptičke in mamke božje... Mnogokrat mu je pipec zarezal v kožo, pa to mu ni vzelo veselja. Ko je prenehal s pastirovanjem in se vrnil od vojakov, so ljudje iz vse doline naročili pri njem svete kipe. Ni služil bogve koliko; pa saj tudi ni iskal dobička. Toliko je že dobil, da je živel in se pretolkel preko sedmega križa.

Oženil se ni. Saj ni imel v svojem drobnem delu z dieti časa gledati po krilih. Mica, s katero sta se na paši najbolj razumela, pa je odšla služiti v mesto in o njej ni več mnogo slišal. Pa mož ženske v hiši ni dosti pogrešal. Kugal si je sam, le kadar so ga povabili, je rad prisedel tudi k tuji mizi. Bajta pa mu je nekajkrat na leto iz usmiljenja pospravila stara Barbka. Sam je menda ne bi nikoli.

»Pa ravno pred prazniki...« je zopet polglasno zastokal Peter in se premaknil na slamnici, ki je bila že presneto trda: od velike noči, ko jo je zrahljala ženska roka, se je še ni dotaknil.

Saj res! Zdaj še jaslje ne bo mogel nesti k Sv. Ožboltu. Še dobro, da ga prej ni vrgla ta vrtoglavica na posteljo.

In kakor se je prve misli prestrašil, tako mu je šlo pri drugi na smeh. Zdelo se mu je, kot bi sam ukanil bolezen, da ga ni že preje zagrabila. Zagledal se je v strop, kjer so grobi tramovi začeli dobivati ostrejša robove: zunaj se je daniilo.

Rezljar se je že v zgodnji jeseni, ko je bila vsa dolina še v zelenju in cvetju in na božič še nihče ni mislil, spomnil podružnice Sv. Ožbolta. Kaj rad jo je obiskoval vsa leta svojega življenja; zlasti zato, ker je bil v stranskem oltarju tudi sveti Peter. Bog si ga vidi, kateri njegov prednik ga je naredil: ves je bil že črviv in če bi ga on ne popravi in prebarval, bi se najbrž že zdavnaj sesedel. Še jeseni, pravim, ko je Peter lezel v hrib proti staremu božjemu hramu, se je nenadoma spomnil, da je Ožboltova cerkva — brez jaslje. In sram ga je postalo kot otroka, ki ga zasačijo na sosedovem drevesu. Ko je nato klečal pred oltarjem, se mu je zdelo, da ga sveti Ožbolt ne gleda nič kaj prijazno. In vtepel si je v glavo, da zaradi jaslje. Sicer podružnice navadno tudi brez jaslje preidejo božični čas, toda — Ožbolt, ki ima v stranskem oltarju apostola Petra...

Starec se je spravil na delo. Nikomur ni povedal; saj ga ne bi razumeli in bi mu zopet oponesli, da mu gre na otročje. In zaklepal se je v bajto, kar doslej ni bila njegova navada. »Pohiteti moram, da ne bo Ožbolt hud...« se je priganjal in sukal dleta. Še ponoči ni imel miru. Zbudil se je sredi spanja in se zbal, da delo do božiča ne bo gotovo. Takoj je bil pokonci in ob brleči petrolejki je upodabljal začudene obraze pastirčkov in angele in ovčice... Hrbet se mu je krivil nad mehko lipovino in zguban podobarjev obraz se je smehljal, ko je Jezuščka potegnil zadnji urez. In nato je prišla na vrsto še Mati božja, ki bo klečala pri jasljah in svojih očeh ne bo odmaknila od novorojenčka. Jožefu pa je dal v roke palico in lešcherbo. »Tako neumno gledaš kot pravi osliček,

pa te bom vseeno postavil za jasli...« se je otročje hihital živalici in ji čez nekaj dni izrezljal druga, »da ji ne bo dolgčas...«

Pa ravno toliko, da ga ni ujel božič! Prejšnji teden je začel delati svete tri kralje, pa je spoznal, da jih do praznikov ne bo končal. »Boltežar bo sam počakal, da bo sveti večer mimo...« je kimal in sklenil, da bo najprej ostale kipe oblekel v pisane barve. Tri kralje pa bo sklenil po praznikih, saj ima do šestega januarja še dovolj časa.

Pred tremi dnevi je zadnjikrat potegnil s čopičem po izrezljanem lesu. In ko je zadnji kipec postavil na polico, ni mogel izpred nje. Pisane obleke so zabrisale vso togost obrazov in snežnobeli kodri ovčic so zakrili robate oblike živalic. Kar gledal jih je.

»Zdaj bosta Ožbolt in Peter zopet zadovoljna z mano...« se je smejal starec in zdelo se mu je, da je Mati božja vseeno nekoliko odmaknila pogled od debelušnega deteta v jasli: nanj je pogledala in Peter je kar sam od sebe pokleknil in zapel staro adventno pesem...

V hišo ni pustil nikogar in Kališnikovo Franco, ki mu je prinesla kanglico mleka, je kar v veži odslavljal. Nihče ne sme pred božičem zvedeti za njegovo skrivnost. Sam bo nesel jaslje k Sv. Ožboltu in to se mu je zdelo pribito kot amen v očenašu.

Zdaj pa...

»Ko bi me čez mesec dni pritisnilo trikrat huje, pa bi nič ne rekel...« je skoraj zaihtel. A je vseeno upal, da bo do vigilije odleglo. Saj bo še dve noči prespal.

Obrnil se je v steno in zaprl oči. Da sam ni vedel kdaj, je bil v polsnu. Pred njim pa so plesali rezljani kipeci njegovih jaslje in vsak mu je imel toliko povedati. On pa je zopet kramljal z njimi kot ves

čas med delom; božal jih je in Jezuščka je rahlo prijel in nesel k ustom. Tudi kralji so stali pred njim. Dodelan, dasi ne po-barvan, je bil le Boltežar, ostala dva sta dobila komaj obliko. Pa je lipovina vseeno živela in Petru se je zdelo, da mu očita...

Stresel je z glavo in se zbudil. Da, do svetih treh kraljev morajo biti tudi ti gotovi! »Morajo!« je pribil.

Zunaj je bil že dan. Na oknu so šivkali vrabci in se pulili za ostanke polente, ki jo je prejšnji večer postrgal iz lonca. Pa je črni kos vse pognal, da so kujuhi med glasnim vriščem odleteli na bližnjo hruško, ter sam vse pospravil. Požrešnež!

Po cesti pod bajto so prizvonile sani. A je enakomerno in hitro udarjanje zvoncev že isti trenutek utonilo za ovinkom.

S strehe se je vsul sneg. — — —

Do opoldne je Peter še nekajkrat poskušal iz postelje, pa je vedno znova obležal.

»Star sem pač, star,« se je vdal in ni več silil izpod odeje. Jed mu ni dišala in še misli ni nanjo. Le shladilo se je v kamri, da ga je skoraj pod odejo tresel mráz, kajti peč je zvečer zadnjikrat naložil.

Skrbelo ga je, kaj bo, če ne bo nikogar blizu. Pa je na srečo okrog poldneva pri-motovilila Barbka.

Zenica je poskušala pri vratih, ker pa so bila zaklenjena, se je njena v debelo ruto povita glava prikazala v oknu.

»Hoj, Peter, kaj še živiš? Že vse dopoldne se ni zakadilo iz tvojega dimnika, pa sem prišla pogledat. Hu, kakšen sneg! Bajta je kar zakopana...« je hitela.

Peter se jo je kar razveselil. »Zima mi je sedla na vrat: Obležal sem,« je zakrhljal med kašljem. »Pri zadnjih vratih poskusi: menda jih nisem zaklenil. Sicer pa sezi skozi lino po ključ!«

Barbka se je močno prestrašila, nato pa je odkrevsala okoli bajte. Peter se je medtem spomnil na kipe, ki so razvrščeni na polici v hiši. Babnica jih bo prav gotovo ugledala.

»Pa naj jih! Saj zdaj samo še čakajo, da pridejo v cerkev,« se je pomiril.

Zadnja vrata so zaškripala, potem pa si je Barbka v veži otepala sneg s čevljev. Kmalu je stopila v kamro.

»Vidiš, ko ženske nimaš pri hiši: umri bi lahko, pa še vedeli ne bi.«

»Prava reč! — Malo prehladil sem se in

Božič v Prekmurju...

Kakor drugod v Sloveniji, tako imamo tudi v Prekmurju o Božiču različne navade in običaje.

Nekaka predpriprava na božične praznike je takojimenovan »sv. post« 24. decembra. Na ta dan — kakor že ime pove — se posti mlado in staro. Ta dan najdeš pri sleherni hiši v Prekmurju isti dnevni red. Zjutraj, ko pridejo od službe božje, se začnejo podrobnejše priprave na praznike. Gospodinje imajo polne roke dela. Družino morajo preskrbeti z različnimi dobrotami. Med poticami zavzema prvo mesto velik »vrtanik«. Da pa družina ne bi otepala med prazniki suhega kruha, kmalu zadišijo suhe klobase in tudi marsikatera izmed kurje družine zavzema častno mesto pri božičnem obedu.

Dopoldne je ta stvar narejena in gospodinja zadovoljno pregleduje rumene »pogače«, ki vabljivo dišijo.

Ko pa naznani vaški zvon poldne, se zbere vsa družina v veliki izbi. Vežna vrata zaprejo, da ne bi prišel nepoklican gost v hišo. Kajti če bi se to zgodilo, bi ta odnesel ves božji blagoslov, ki ga je sleherni zemljan deležen med prazniki. Seveda se domačini tega dobro zavedajo in zato tudi obiski ta dan odpadejo. Po skupno opravljeni molitvi pridejo na mizo kuhani krahliji ali »šklojce«. Ko opravijo borno kosilo, se vsa družina razkropi okoli hiše in gospodarskih poslopij ter pospravijo in počedijo sleherni koteček. Gospodar pripravi klajo za živino, gospodinja pa počedi in očisti v hiši.

Ko so vse to opravili, se počasi začne mračiti. Zdaj šele pride tiho in skrivnostno božično opravilo. V veliki izbi je toplo in pod stropom enakomerno utriplje svetiljka, ki mora goreti vso noč. V kotu postavijo jaslje in prižejo okoli hlevčka po gričih — narejenih iz mahu — svečke. Tedaj pa zadoni iz radostnih src skrivnostno in ubrano:

Sveta noč — blažena noč,
vse že spi, je polnoč...

Nato pa še sledi prekmurska narodna:

Svet Jožef in Marija nocoj potujeta,
že blizu Betlehema se razgovarjata:

»Kje dobila bova stan —
gotovo kesno bova tam!«

Al' kaj se zna zgodit' —
ko ljudstvo pozaspi...?

Polnočna ura bije in Jezus se rodi,
iz neba pa se vlije svetlobe božji žar.

In angelci prepevajo
čast hvalo večnemu Bogu...

Ljudem pa mir srca,
ki blago voljo 'ma...

Ko izvenijo zadnji akordi pesmi, preneha post in na mizo priromajo različne dobrote — med njimi tudi »vrtanik«, ki ga pa še ne načnejo pri večerji.

Šele pritrkavanje zvonov, ki vabijo k »polnočnici«, zbabijo družino od mize... Mlado in staro se napoti k polnočnici...

Ko se vrnejo od polnočnice, pride na vrsto »vrtanik...« Gospodar pa, preden gre v hišo, spravi pokonci vso živino in da vsakemu povedo kos »vrtanka«, ki ga prinese gospodinja.

Preden gre gospodar k počitku skrbno opazuje vreme in sklepa, kakšna bo prihodnja letina. Če je jasno — svetla in če je veliko zvezd — pomeni, da bodo svetle t. j. prazne »parme« in »gumne« (žitnice in skednji). Če pa je temna, brez zvezd, je to dobro znamenje: »Parme« bodo polne.

Drugi dan, to je na Božič, mora sleherni član družine dopoldne k sv. maši, popoldne pa k sv. blagoslovu. Tudi ta dan se zaprejo vežna vrata in tudi obiski odpadejo.

Posebno pa pazijo na to, da ta dan nihče ne poležava. Še bolniki in starčki se zdrže pokoncu, kolikor jim je mogoče — da ne bo prihodnje leto »šilje« ležalo...

Tako z molitvijo končajo veliki dan — Božič...

— 1 — n —

Š. M.:

BOŽIČNI MOTIV

Preko tihih, zasneženih smrek dan beži.

Preko sivih, pustih, mestnih hiš zastirni

človek se v pokojni prvi mrak. Vsak korak

je kot v starih, čudovitih dneh, kakor smeh

iz otroških usten. Kaj postal in smehljal

si, neznanec, v sebe se? In roke, žuljave —

kot da bi nekoga božale? Danes sveti je večer.

Sveti mir, kot iz samih božjih rok...

Ah, kako lepo je biti spet otrok...

v glavi se mi vrti,« se je bolnik premaknil pod odejo.

Barbka mu je potegnila z ledenomrzlo roko preko vročega čela, kar mu je dobro delo. Saj je kar žarel.

»Pa kako mráz imaš v kamri. Čakaj no, čakaj! Zakurila ti bom in lipovca ti bom skuhalo. Pa lačen si tudi gotovo, kaj?«

Mimogrede mu je popravila odejo in že odhitela v vežo, da ji Peter še odgovoriti ni utegnil.

Iz veže se je zaslislalo lomljenje dračja, starec pa se je zopet zagledal v bogkov kot, kar na smeh mu je šlo: saj so še dobri ljudje na svetu, ki radi pomagajo... Pa je v tistem trenutku, menda prvokrat v življenju, začutil neko osamelost in zapuščenost. Tuji ljudje mu morajo streci, ko bi okrog njegovega ognjišča lahko hodila žena. Zdel se je sebi v nadlego in drugim v napotje. Zdaj je bolan. Enkrat bo za vedno ugasnil in bajta bo ostala prazna kotistikrat, ko jo je dobil po občinskem revčku Tevžu. In kmalu se nihče več ne bo spomnil na starega rezljarja Petra...

»Bajta bo ostala prazna...« je glasno izgovoril svoje misli. »Jaslje pri Sv. Ožboltu bodo pa vsak božič oživele na stranskem oltarju in v njih bo zaživel znova tudi — star Peter...« je zlogoval in se zasmejal kot otrok.

V peči je zaprasketal ogenj in kmalu je prijetna toplota otajala ledene rože na umazanih oknih.

Iz veže je zadišalo po slivovki in lipovem cvetju.

Dan pred božičem je lezel v večer. Dolino je odela rahla megla, kot koprena, ki zastira skrivnosti svete noči. Spokojen mir ni še nikdar tako veličastno objel sneženih poljan.

»Tako! V peč sem naložila, da te na sveti večer ne bo zeblo,« je povedala Barbka in prinesla iz veže skodelo lipovca in krožnik narezane potice.

Peter pa je topo gledal v tramove na stropu. Do zadnjega je upal, da bo sam nesel jaslje k Sv. Ožboltu. Pa ne more iz postelje: kar zadržati ga hoče kašelji.

»Barbka, prinesi mi no tiste rezljane kipe s police!« je počasi povedal. Kot bi mu bilo žal za vsako besedo, da je prišla iz ust.

»Sem jih že gledala. Peter, tako lepih in tako velikih še nisi naredil. Kdo pa jih je naročil?« je ženska odhitela, še preden ji je dal odgovor. Previdno je zdevala kipe v predpasnik ter jih prinesla na posteljo.

Bolniku so motne oči zažarele. S tresočimi se rokami je vsak kos posebej nesel pred svoj izsušeni obraz. Da, tako lepih še ni napravil v življenju! Vso spretost svojih žilavih rok je položil vanje. In svoje od starosti šibke oči jim je dal in svojo dušo in vse svoje življenje. Za Ožbolta, da ne bo hud...

»Kako rad bi vas sam nesel tja gori...« Starca so polile solze. Pa jih je utajil, ker jih ni smela videti Barbka. Ženska bi vse strobezljala po vasi in zopet bi rekli kot že tolikokrat: Na otročje mu gre. Saj ljudje ne vedo, kaj čuti v srcu stari Peter...

»Za Ožbolta sem jih naredil, ker jih še nima. Ostale bodo, ko bom jaz že zdavnaj v grobu. — Vzemi papir iz omare, Barbka, in jih nesi k Mežnarjevim. Pa povej, da bi jih sam nesel, a ne morem,« ga je zopet stisnilo v grlo.

Barbka ga je začudeno gledala. »Za Ožbolta? Jemnasta, pa kako so lepe!« je hitela in takoj prinesla papir. Vsak kipec posebej sta zavila in starec se je od vsakegaj posebej poslovil. (Nadalj. na 8. str.)

»Pa nikar ne hodi domov popoldne, Tonček, če boste imeli dopoldne še šolo. Raje počakaj do drugega jutra in pridri podnevi! Saj veš, dolga je pot in če te zaloti noč ter bo snežilo, lahko obtičiš v snegu.«

Tako je naročala Močilnikova mati svojemu sinu študentu dober teden pred Božičem v mestu. Prišla je, da nakupi nekaj za praznike, saj zadnje dni je vedno dela čez glavo in ne bo več utegnila. Tonček pa je pameten dečko, četudi hodi šele v drugo gimnazijo in bo že prišel sam domov, kakor je že čisto. Skoro tri ure ima sicer do Podlesja, pa tu je vedno dovolj voznikov na cesti in bo lahko prisedel. Iz Podlesja v hrib do doma v Trnovljah pa je še pičili dve uri in iti bo moral peš po bližnjici, ker je okoli po cesti mnogo dalje, na voznika pa le redko naletiš tam.

»Brez skrbi, mati, bom že prišel«, je samozavestno odvrnil Tonček. »Na sveti večer moram biti na vsak način doma, da bom postavil jaslice, ki morajo biti letos pri nas najlepše. Nekaj sem že nakupil in priredil, drugo pa še bom. Le povejte Ivančku, Frančku in Mimici, naj se pripravijo, da mi bodo pomagali. Tudi lepega mahu naj preskrbijo. Zame pa nič ne skrbite! Do Podlesja nas je več in bomo hodili skupaj, no in tisti dve uri dalje do Trnovelj pa bom že prišel sam. Vsako drevo in vsak grm ob poti poznam tam in ne bom zašel, pa če bo še tako tema in bo še tako snežilo.«

»Že prav, Tonček, že prav, vendar ponoči nikar ne hodi, zlasti če bo še snežilo, ne«, je še naročala skrbna mati svojemu sinu, potem pa se poslovila in odšla.

Huda zima je bila tisto leto. Mraza sicer še ni bilo toliko, toda snežilo je zadnje dni pred Božičem skoro nepretrgoma dan in noč tako, da so le s težavo še vzdrževali promet na cestah.

»Jutri popoldne odrinemo, kar nas je iz podleske strani«, je pravil Kocmurjev Tine Močilnikovemu Tončku dan pred svetim večerom. »Dopoldne ne moremo, ker ima vsak še kaj opraviti v mestu. Poleg tega pa Jerajev voznik pripelje dopoldne še drva v mesto, takoj po obedu pa se vrača. Z njim se bomo vozili. Saj pojdeš tudi ti z nami?«

Kocmurjev Tine je bil najstarejši, saj je hodil že v peto in zato kolovodja študentov iz Podlesja in okolice.

»Malce nerodno je to zame«, je odvrnil Tonček. »Pozno bomo prispeli v Podlesje in noč bo, predno bom prišel v Trnovlje. Raje bi šel že dopoldne.«

»Lahko poskusiš, toda najbrže boš moral v tem primeru pešati do Podlesja. Poizvedoval sem in ugotovil, da razen Jerajevega jutri z naše strani ne bo nobenega drugega voznika v mestu.«

»Potem pojdem pač z vami, ker cele poti peš v tem snegu res ne bi zmogetl«, je odločil Tonček.

»Prav«, je pritrdil Tine. »saj če bomo pozni in bo preveč zameteno, lahko ostaneš čez noč pri nas v Podlesju in greš prihodnje jutro dalje domov.«

»Ne, tisto pa ne«, se je odločno uprl Tonček. »Na sveti večer moram biti na vsak način doma, da postavim jaslice, pa četudi bi moral gaziti na celo. Skušaj pregovoriti Jerajevega, da čim prej odrinemo.«

Pa so le bili pozni. Jerajev voznik je šele okoli poldne prispel v mesto in predno je zložil ter se okrepčal in so se konji odpodili, je druga ura že davno minula. Tako so precej kasno odrinili in na peto je že šlo, ko so pridržali v Podlesju. Močilnikov Tonček je stopil s Tinetom h Kocmurjevim, da se ogreje. Nagovarjali so ga, da bi ostal čez noč, češ, voznika za Trnovlje ni, bližnjica pa je slabo izhrojena in tudi snežiti zopet začneja. Toda Tonček je samo odkimal. Domov mora za vsako ceno, ker sveti večer že nastaja, on pa mora še postaviti jaslice!

»Ne hodi, fant, ne hodi! Saj se še meni ne da. V snegu boš obtičal in zmrazil s tvojimi jaslicami vred«, je zagodrnjal prosjak Jernač, ki se je grel na klopi ob peči.

Toda Tonček ni odnehal. Pokrepčal se je s kosom potice in skodelico vroče kave, ki s njim je prišel, prijazna Kocmurjeva mati. Nato pa si je oprtal nahrbtnik in se odpravil dalje v Trnovlje.

Mrak je bil, saj je bila ura že pet in tudi sneg je prišel zopet naletavati. Tonček pa je pogumno stopal skozi vas in zavil nato v hrib, na bližnjico proti Trnovljam.

Dobro je zmagoval pot, četudi je bila le slabo izhrojena. Do pol poti je kar šlo, toda potem je začel pešati in utrujenost se ga je lotevala. Saj pa tudi ni bila šala gaziti v hrib sneg skoraj na celo. Preveč se je že razgrel, zato si je razpel suknjico in uporabljal gazil dalje. Ko bi vsaj snežiti prenehalo! Med samimi gozdovi se je vila bližnjica in popolna tišina je vladala vse naokrog. Kako čudno so vleče danes pot, si je mislil Tonček, ki ni opazil, da mu postaja korak vedno počasnejši. S težavo in zadnjim na-

Jaslice v snegu

porom vseh svojih sil je končno priril na vrh Lučovca. Obstal je. Sedaj mora le še nekoliko navzdol, potem zopet v hrib in tamle za onim vrhom so že Trnovlje. Ej, dobro je poznal Tonček pot in ni je mogel zgrešiti! Toda do smrti upehan je bil in kar zaneslo ga je, ko je hotel zopet kreniti dalje. Kaj, ko bi si nekoliko odpočil? Kar v snegu! Saj mu je pot curkoma lil s čela in prav nič ga ni zeblo. Trudoma se je preril še par korakov dalje do mogočnega hrastovega štora ob poti, potem pa se polagoma sesedel v sneg. Kako mu je vendar to dobro delo. Toda samo nekoliko odpočil si bo, potem pa zopet gazil dalje. S težavo si je snel nahrbtnik in si ga položil na kolena. Glava mu je počasi klonila na prsi in kar nekam čudno ugodno se je počutil. Spanec mu je silil na oči. Toda zaspati ne sme, ne, v snegu ne sme zaspati! Sunkoma je dvignil glavo in pogledal okoli sebe.

Za trenutek je prenehalo snežiti. Da bi se zopet dvignil? Ne še, ne! Odpočiti si mora prej, potem pa hiteti domov, da postavi jaslice, saj je vendar sveti večer nocoj. Da, jaslice! Kako skrbno je izbiral, pastirce, jih nalepil in izrezal. Čisto točno ve, kako jih bo postavil. Zagledal se je v štor, ob

katerem je sedel. Mogočna naslaga snega je slonela na njem. Kakor nalašč za jaslice! Z otrplimi prsti je razvezal nahrbtnik ter izvlekel hlevček. Postavil ga je na vznožje snežene naslage na štoru. Glej, glej, kako dobro se je podal tam! Izvlekel je še pastirce, enega za drugim, pa ovčke in jih razstavil po sneženi naslagi okoli hlevčka, vse po načrtu, ki ga je že davno zasnoval. Hm, kako lepo so se podale jaslice v snegu! Misli so se mu začele motati. Saj ni treba mahu za jaslice, v snegu so še lepše! Pa tega do danes Tonček ni vedel. V ušesih mu je začelo zvoniti. Ka je to? Ali božični zvonovi že vabijo k polnočnici? Tudi orglje se mu je zdelo, da že čuje. In potem je zadonelo mogočno petje trnoveljskih fantov in deklet: Sveta noč, blažena noč...

Tonček se je ves srečen nasmehnil in omahnil v sneg. Sveti večer je, on pa je prispel pravočasno in tudi jaslice je postavil. Slava Bogu na višavah...

Izpod sivega neba pa so pričele polagoma zopet naletavati snežinke, vedno večje in vedno gosteje.

»Tako, sedaj pa grem«, je rekel prosjak Jernač pri Kocmurjevih v Podlesju, ko se

OB JASLICAH

Rodilo se je božje Dete, pozdravlja ga nebeški zbor. Za žibko so mu jasli dali, pastirski hlev za rajski dvor.

Še hlev so mu naposled vzeli — sovražnik je v deželi vstal — v Egipt je moralo bežati — na tujo zemljo z rodni tal.

Zavoljo nas je zapustilo nebeško Dete paradiž, zdaj v jaslicah na borni slami za nas objema trdi križ.

Kako so majhne naše rane, čeprav nas bije kruta pest, pred Njim, ki iz ljubezni same ob rojstvu je sprejel bolest!

Nebeško Dete, blagoslovi iz hlevca svoj človeški rod. Zato trpljenje Ti poklanjam ob jaslicah za rojstni god.

Limbarski

Mauser Karel:

Pismo za božič

Tako lepo je pisati pismo človeku, ki ga ne poznaš, ki si ga samo predstavljaš in dvomiš, da bi ga kdaj v življenju srečal.

Nocoj sem sam z družinico v tej sobici. Dolg hodnik je pred vrati in še ves diši po kadilu in po žegnani vodi. Tako nekako, kakor po nauku v cerkvi, ko se vonjiv dim zapreže med oltarno cvetje in truden leži ob nogah pozlačenih svetnikov. Na koru diši, pod leco, med starimi klopni, na lestencih in na motnih šipah in kakor skoz kopreno je videti božje oko iznad glavnega oltarja. Še vrvi v zvonici diše, še stopinje stare ženice, ki zadnja odhaja iz cerkve.

Tako je nocoj v moji sobici. Žena spi, otroka tudi. Mirno diha in v njih sapa diši po kadilu. Jaz bedim kakor Jožef. Zagrnil sem Helenko, zakaj mrzlo je pri meni, čeprav kadilo še vedno moli pred vrati. Rotijica s stisnjenimi ročicami spi v vozičku, ustka kakor drobna jagoda.

Prav drobno poslušam. Mežim, toda vse vidim. Daj mi roko in pojdi z menoj. Mesec visi nad Stražo in Blejsko jezero je zlata plošča. Gmajne so tihe in bele, kakor v vato položene. Sedaj ne smeš spregovoriti besedice. Obstaniva na gazi, moj dragi neznaneč in skleniva roke. Zvezde so nad nama in noč je prozorna. Zrak je prepojen s čudno vonjavo. Mirno stojiva, da ne hrstne snežna gruda. Večnost je naslonjena na grajsko streho. Jo vidiš? Svetniški stavec, s stolo, ki naslonjen na drobno, križasto pregrajo spovednega okenca, poslušaj grehe sveta.

Pst! V bronu cerkvenih zvonov drhti. Prav nalahno. Slišiš? Kakor bi otrok božal strune pozabljenih gosli.

Zdaj boš slišal godbo mojih zvonov, božično pesem mojega doma. To niso navadni zvonovi, to smo mi, hrepenenja naša, ki so obešana na jarmie.

Čuješ? Blejski zvon. Kakor bi nekdo igral na

srebrno piščal iz pravljic. Si slišal kdaj že tak glas? Nikoli, zakaj ni ga nikjer več. Samó za sámo božično noč se izlušči iz tega zvona kakor biser. Jutri bo drugače pel. Počakaj, zdaj naju bo zalilo zvonjenje od vseh krajev.

V Ribnem zvonu. Prisluhni! Čez Stražo drse glasovi, kakor bi žuborelo iz orgel. Gospod Janez sloni na oknu v starinskem talarju in se smehlja. Ti ga ne poznaš. Droban, star. Si ga slišal, kako je vzdihnil? Sedem Samarij, kako lepo zvonu!

In to? Iz Zasipa, prijatelj. Čez Gmajno se nosijo glasovi, mimo pokopališča, na Jamna, prav do blejske cerkve. Na drugem koncu padajo v Piškovo, da se srečajo z glasovi žirovniških zvonov in da z njimi vred odpotujejo buditi zvonove v Lesce in Begunje, v Radovljico in prav do Brezij. Slišiš šumenje židanih rut? Toplo je po hišah, kadilo pod stropom in zdaj bo treba ven v mraz. Okna v župniščih so svetla, potice diše po vseh gaze in mize so pregrnjene z belimi prtji.

Pst! Zdajle bo Potokarjev Nace prislunil lok na violino, da bo zadrhtelo po cerkvi, kakor bi nekdo s previdno, ljubečo roko naravnal slap nageljnov čez kor.

Božična igra. V prvi klopi sedi Benka. Sedemdeset let ima, pa vidiš, da ima oči petletnega otroka. In Jernejec, in Ožbovec in Ogram in Devs in Mrkovec in Vižar. Sami gruntarji. Pogled jih, kakor da so iz voska. Mrkovec briše solze z mašnih bukvic.

Ne govori! Tako lepo je pisati pismo na sveti večer neznanemu človeku. V sobici imam mrzlo in otročiča spita. Daj mi roko, neznani!

Srečen božič!

je pošteno ogrel in dobro podložil za na pot.

»Kam pa boš šel sedaj na noč«, je hotela vedeti Kocmurjeva mati.

»K Močilniku v Trnovlje moram. Pri drveh sem nekaj pomagal prejšni teden, pa so me povabili za praznike. Saj bi ostal čez noč in šel šele jutri, pa je tisti fanté rinil tja in kar nerodno mi je, da bi si jaz ne upal radi snega in noči.«

»Prav, prav«, je odvrnila Kocmurka. »Tebi se pač ni treba bati, da bi ostal v snegu, ko si tak dolgin. Tonček pa je medtem gotovo že prispel in povedal, da te je pustil tu.«

»Če je prispel«, je zagodrnjal Jernač zamišljeno, voščil lahko noč ter vesele praznike, si ogrnil svoj debeli kožuh in odšel v noč.

Jernač ni bil slab človek. Nekateri so trdili, da je berač, drugi zopet, da je postopač, pa so imeli oboji prav. Jernač namreč nikoli ni prosil, toda tudi nikoli odklonil, če mu je kdo kaj dal. Semtertje se je prijel dela in delal nekaj dni tudi za tri. Potem pa ga je zopet prijel, pa je odšel in ni je bilo sile, ki bi ga zadržala. V najboljših letih je bil, silno visoke postave, res pravi dolgin, pa tudi nenavadno čvrstih in krepkih mišic. Povsod so ga imeli radi za delo, toda vzdržal ni dolgo nikjer.

Kar nekam urno je koračil tisti večer Jernač skozi Podlesje in zavil potem na bližnjico proti Trnovljam. Nekaj ga je priganjalo, kakor je pravil pozneje, pa sam ni vedel, kaj. Sneg je še vedno naletaval in tudi mrz je pritiskal, vendar to ni motilo Jernača in s svojimi dolgimi koraki je bil kmalu na vrhu Lučovca. Samo za trenutek je postal in se oddahnil nekoliko, potem pa je urnih nog mahnil dalje. Naenkrat pa mu je zastal korak. Kaj pa je to?

Na mogočnem hrastovem štoru tam ob poti so stale v snegu jaslice, prave pravcate jaslice. Hlevček, pastirce, ovčke, vse je bilo, le lučke je še manjkalo. Noč je bila precej svetla in jaslice je bilo čisto razločno videti. In kar je bilo najbolj čudno, jaslice sneg ni prav nič zametel, čeprav je še vedno naletaval. Vse naokoli pa je bil sneg, samo sneg in žive duše nikjer. Tedaj pa se je Jernač na mah posvetilo v glavi. Močilnikov Tonček in njegove jaslice! Pa ne da bi? Naglo je pristopil in segel z roko v sneg ob štoru. Otupil je dečkovo truplo in ga hitro izvlekel. Skoro čisto trdo in mrzlo je že bilo. Začel ga je urno drgniti s snegom, poskušal razgibati roke ter noge in polagoma se je res pričela zopet pretakati kri po že skoro docela odrevenelem telesu. Jernač ni dosti pomišljal. Slekel je svoj kožuh, ki ga je že par let zanesljivo varoval tudi največjega mraza, skrbno zavil vanj Tončka, ga vzel v naročje in se urno napotil dalje proti Trnovljam.

Pri Močilnikovih niso bili malo presenečeni, ko je tako pozno vstopil Jernač. Še bolj pa seveda, ko je razvil ter odložil sveje breme.

Tončka so spravili v posteljo in se dolgo mučili okoli njega. Jernač se je najbolje spoznal pri tem, kako in kaj treba. Tonček je polagoma le prišel zopet k sebi, toda vročica ga je dajala in bledelo se mu je. Samo o jaslicah je govoril in da je tudi lučko še treba prižgati. Zdravnik, ki so ga klicali prihodnje jutro, je ugotovil težko pljučnico. Hudo je dajalo Tončka, vendar je končno njegova močna narava le zmagała. Seveda pa je precej zamudil in moral potem v šoli pošteno poprijeti, da je napravil še vse izpite in ni zaostal tisto leto.

Danes je Močilnikov Tonček velik gospod, toda jaslice so v njegovi hiši v posebni časti in zavzemajo vsak Božič najbolj častno mesto. Pa boš tudi težko kje našel lepše od njegovih.

Na vrhu Lučovca, ob bližnjici v Trnovlje, pa še danes stoji znamenje s sliko bližnje okolice v zimski odeji in z jaslicami v snegu na hrastovem štoru ob poti.

Jernača je dogodek tistega svetega večera čudno prevzel. Ko je Tonček prišel k sebi in začel blesti o jaslicah in da je še lučko treba prižgati, je Jernač izvlekel iz njegovega nahrbtnika lučko, jo napolnil z oljem, ogrnil zopet svoj kožuh in naglo odšel. Ko se je vrnil, je tolažil Tončka, da je sedaj vse v redu in da tudi lučka že gori v jaslicah v snegu, ki jih sneg ne zapade, pa četudi po malem še vedno sneži. Tudi je poslej Jernač opustil svoj Jotačevski poklic postopača. Ostal je pri Močilnikovih, ki so ga bili kot pridnega delavca prav veselili ter mu od vsaki prilike izkazovali svojo hvaležnost, da jim je rešil že napot zmrznjenega sina gotove smrti.

Od daleč naokoli pa so hodili ljudje tiste božične praznike na vrh Lučovca občudovat jaslice v snegu, ki jih sneg ni zapadel, medtem ko je docela zasul Močilnikovega Tončka.

Sveta noč, blažena noč...

Lučka ga je rešila

Andrejčkov Joža je kmalu po poroki odšel v Ameriko, da bi rešil domačijo, ki je globoko tičala v dolgovih. V tujini ni dolgo mogel dobiti primerne zaposlitve, da je že obupoval. Sele po dolgem iskanju je dobil službo, ki je obetala precej zaslužka. Teda je veselo pisal svoji mladi ženi, da upa, da bo kmalu toliko zaslužil, da bo mogel odplačati vse dolgove.

Pa prišla je vojna, ki je neusmiljeno pretrgala vse vezi z domovino. Kako nesrečnega se je počutil Joža, si lahko mislimo, ko ni mogel več pisati domov, niti ni dobil od žene nikakega sporočila.

Takoj po končani vojni pa se je odpravil domov. Deset let je bil v Ameriki in sedaj se je vračal kot petičen mož v domovino. Nič ni pisal svoji ženi, kajti hotel jo je presenetiti. Nemalo pa ga je tudi skrbelo, kako je doma.

In kako je bilo doma? Žena je pridno gospodarila, v vojnem času pa si je celo opomogla in ves dolg odplačala, ker so kmečki pridelki med vojno pridobivali na ceni. Le eno jo je zelo skrbelo: kaj je z njenim možem? Že dolga leta ni imela nikakih vestí od njega. Željno je pričakovala konca vojne. Svojemu sinčku, ki svojega očeta še nikdar ni videl, a je že obiskoval ljudsko šolo, je vedno pripovedovala o očetu, ki biva daleč, daleč v Ameriki in ki se bo nekoč bogat vrnil domov.

Tako se je približal božični večer. Žena je postavila jaslice z božičnim dreveščkom, napelja potic in mislila na svojega moža v tujini.

Sinček Ivanček ji je pridno pomagal in vedno povpraševal po očetu.

»Kaj pa, če se vrne prav danes, ko pride tudi Jezusček k nam?« je vprašal mamico.

»Tri kralje bom pa že sam prinesel za vami...« je hlipal skoraj v joku Peter, potem pa je prosil Barbko, naj stopi še na podstreho: šture je pripravil za votlino in mah je nasušil. Pa še zanj naj prinese njegove stare jaslice, ki jih je izrezljal še kot mlad fant in je sleherni leto molil pred njimi vse tri dele rožnega venca.

Barbka mu je privlekla v kamro pladenj z betlehemskimi poljanami in že postavljenimi pastirci. Površno je obrisala prah, potem pa zdevala v cajno z mahom in štori še zavite kipce. Mudilo se ji je, da je pri Luževcu ne bodo predolgo čakali.

»Še v skrinjco pojdi po svečo! Tisto veliko, od ranjke matere,« je otroško poprosil Peter.

Barbka jo je prižgala in pritrdila na polico pred jaslice, da so obledeli pastirci med mahom kar zaživel. »Kadar boš hotel, pa pihni,« mu je naročila in mu voščila praznike. Jutri bo zopet prišla pogledat, ali pa še zvečer pred polnočnico.

Mimogrede je v veži nadevala kadila na žerjavico, da je prijetno zadisalo po svetem večeru, in se zavila v ruto. Peter je ostal sam.

Prav tačas je zazvonilo v fari angelovo češčenje. Nato se je oglasil zvon pri Sv. Barbari in za njim je zadonela pesem tudi iz lin podružnice sv. Ožbolta. Kot bi glasovi drhteli od pričakovanja, so trepetali in klicali Petra, ki se je zagledal v svečo pred jaslicami in polglasno molil. Med njegovimi prsti so počasi drsele debele jagode hišnega molka in rožljale po odeji.

Na steni je enakomerno tiktakala ura. Sveti večer...

Vse praznike so ljudje govorili o jaslicah pri Sv. Ožboltu, ki jih je izrezljal stari podobar Peter. In da ga je precej zagrabilo, so vedeli povedati. Celó gospod so ga že obiskali. Starost, starost... Kot sveča bo ugasnil in — bajta bo prazna.

Isto je po cele ure mislil tudi Peter. Nič mu ni, če ugasne: saj je po božji volji že več kot sedem desetletij tlačil zemljo, zdaj pa naj še ona njega. Toda svete tri kralje bi še rad dokončal, preden se poslovi s tega sveta. Tako je zaključil vsako premišljevanje o smrti.

Sleherni dan je poskušal vstati, a mu Barbka ni pustila. Pa tudi sam se ni počutil še nič kaj trdnega, čeprav mu je nekoliko odleglo.

Po novem letu pa so mu morali prinesiti na posteljo lipovino, kateri so dleta že pred božičem vtisnila pečat kraljev. Barbka mu ni mogla ubraniti, da ne bi poskušal nadaljevati drobnega dela. Roke so se mu tresle in oči so ga skelele; nič kaj pripraven ni bil in kmalu se je utrudil. Odložil je, a čez pol ure je zopet sitnaril.

»Moram končati, moram!...« je približal in ni hotel odnehati.

Dleto je nerado ubogalo in nekajkrat je podršnilo po roki, da se je kar ustrašil. Srkal je kri in ko se mu je ustavila, je z-

»Morda. Pisal ni nič; pa saj ni mogel pisati, ker je divjala vojna.«

»Pa bo imel slabo pot. Ali ne vidiš, koliko snega je že zapadlo in kako tuli burja? Ko se popolnoma stemni, ne bo našel poti. Ali ne bi bilo dobro, če bi prižgali svečo in jo postavili na okno?«

»Ti si pa res priden dečko! Kar poišči svečko v omari, prižgi jo in postavi na okno?«

Ivanček je storil, kakor mu je ukazovala mamica. Nato je pokleknil k jaslicam ter goreče prosil Jezusčka, da bi mu vrnil ljubelega očka.

V gostilni »Pod klancem« je bilo precej živahno. Že dolga leta ni bilo pijače, sedaj pa je gostilničar dobil kapljico, ki je privabila precej gostov. Proti večeru pa je vstopil tujec in si naročil večerjo. Gostje so umolkli in opazovali prišleca, ki se jim je zdel zelo znan. Po večerji se je tujec dvignil in povpraševal za domačijo na Klancu.

»Pa nisi morda Andrejčkov Joža s Klanca?« ga pobara gostilničar.

»Da, jaz sem. Mislil sem se že prej vrniti, pa je prišla vmes ta nesrečna vojna. In kako je pri nas doma?«

»O, tvoja žena je izborna gospodinja. Vse dolgove je poplačala in še hišo popravila, da zgleda kakor mala graščina. In sinček, kako je že velik!«

»Kaj, sinčka imam?« je veselo vzkliknil Joža, se takoj dvignil ter se odpravil na pot.

»Ne hođi v tej uri! Sneg je zapadel in

pet rezljal. Res je na grobo končal svoje tri kralje. In ravno to mu je dalo toliko ognja, da je s silo zlezal iz postelje.

»Hiteti moram, da Barbka prekmalu ne pride,« se je navduševal in se vlekel iz kamre v hišo. Oprijemati se je moral stene, da ni zletel na tla. Tudi kašelj mu je nagajal. Pa je le prilezel do stružnice in se kar vrgel nanjo. Počival je nekaj minut in ko je slabost nekoliko odlegla, se je zagnal v delo kot še nikdar v življenju. Sam se je čudil, da je zmogel. — — —

»Bog se usmilil, Peter! Sebe ubijaš...« je kriknila Barbka, ko je vstopila. Starcu pa je bilo nerodno kakor otroku. Tako je bil zaverovan v delo, da je ni videl, kdaj je prišla v hišo. Tudi slišal je ni; preveč mu je nagajal kašelj.

S silo ga je peljala v posteljo.

»Nisem tako bolan, da bi ne mogel,« se je prepričeval Peter. Mislim pa se je pridružila nova in ga zasklela kot žerjavica na koži: »Nalašč mi branijo. Star sem in vsem v napotje. — A jaz bom končal z delom. Moram!«

Še dvakrat se je skrivaj vlekel k stružnici in ko mu je dan pred praznikom prinesla Barbka kosilo, so stali na oknu poleg postelje trije sveže pobarvani kralji. Starec pa je zrl vanje in se smehljaj...

Popoldne je prišel k Petru Mežnarjev Tonček. Lep kos plečeta mu je prinesel.

»Mama so dali,« je povedal in nerodno mu je bilo. Saj menda še nobenega bolnika ni obiskal v življenju. Vaški otroci se postelje bojé: na kmetih so zdravi ljudje in če kdo enkrat leže, mu smrt stoji za zglavjem.

»Saj bi ne bilo treba,« se je branil Peter. Ni vedel, kaj bi govoril z otrokom, ki je, komaj je prišel, že nekajkrat pogledal proti vratom. »Le nikar se me ne boj, pa bliže pridi, Tonček!«

»Naka, bom moral domov! Z atom bova šla zvonit k Sv. Ožboltu.« se je branil fant.

Peter se je kar zdrznil. In tisti trenutek ga je zagrabilo: Da, tudi on mora k Ožboltu! Trije kralji so gotovi in jaslice čakajo, da jim jih prinese. Peter ve, da ga ne bi pustili, toda on bo šel vseeno...

Hitre kot blisk so bile starčeve misli. Otroka, ki je bil že pri vratih, je poklical nazaj in mu začel skrivnostno šepetati: »Tonček, gotovo bi imel rad tistegale izrezljanege angelčka. Poglej ga! Prav tebi je podoben. Za gospoda iz mesta sem ga naredil, pa ni bilo še nikogar ponj. Tebi ga podarim, ker si priden! — Ti pa mi prinesi ključ od Ožboltove cerkvice, ko se bosta z atom vrnila. Veš, nisem več dosti bolan in bi nesel kar sam tri kralje k jaslicam. — Pa te ne sme nihče videti, tudi

burja brije. Še zašel boš. Pri meni ostani, boš pa jutri šel domov, ga je zadrževal gostilničar. Tudi drugi so mu prigovarjali, naj ostane.

»Ne, ne, še danes moram domov. Saj je božični večer. Lahko noč!« in Joža je izginil v noč.

Burja je brila, sneg je padal v debelih kosmičih, poleg tega pa je bilo temno ko v rogu. Vedno težje je stopal Joža, to pa, tam je zašel v zamete in le z veliko težavo je rinil naprej proti domu.

Njegove moči so že pešale, vedno globlje se je pogrezal v sneg in že se ga je loteval obup.

»Kaj, če ostanem v snegu, ne da bi prišel do svojih dragih? Že se mu je meglilo pred očmi, ko je zagledal v dalji medlo lučko.

Z novimi močmi se je pognal iz snežnega zameta lučki naproti.

»Da, to mora biti moja hiša!« je vzkliknil izmučeni Joža. »Kako pametno, da so postavili luč na okno, drugače ne bi bil našel prave poti.«

Ko je prišel — prav za prav se privlekel do domače hiše, je potrkal na vrata ter se zgrudil.

Ko je prišel k sebi, je zagledal svojo ljubljeno ženo, ki se je zaskrbljeno sklanjala nad njim, poleg nje pa je stal zal deček, ki je začudeno gledal prišleca.

»Ali je to moj atek?« je vpraševal Ivanček mamico.

»Ali je to moj sinček?« je veselo vzkliknil Joža in pritisnil sinčka na srce.

»Da, in on je bil, ki je prižgal svečo in jo postavil na okno,« mu je odvrnila žena.

»In ta svečka je bila moja rešitev.« Še tesneje je srečni oče privil svojega ljubljeno k sebi.

Pri jaslicah pa so se vsi zahvalili Jezusčku za srečno očetovo vrnitev. G-ič.

BELE POLJANE

(Nadaljevanje s 6. strani.)

ata ne: ne bi me pustili, ker mislijo, da sem še preslab...«

Fant je gledal izrezljanega angelčka. Seveda bo lahko vzel ključ od podružnice: tam za vrati ob peči visi. K svojim jaslicam, bo pa že smel podobar nesti tri kralje, če ve, da ni več bolan...

Obljubil je in nato s tresočimi se rokami odnesel domov kazat, kaj mu je podaril stari Peter.

Bolnik pa je kakor v prijetnih sanjah čakal, da je pri Sv. Ožboltu zazvonilo. Tudi njegove jaslice poslušajo zvonjenje in trije kralji na oknu tudi. Kmalu bodo na stranskem oltarju pred hlevcem iz štorov.

»Samo, da prej Barbko ne prinese...«

»Tu je ključ!« je priletel v bajto Tonček. »Nikomur nisem povedal. Tudi ata ne vedo...« se je pohvalil.

»Priden, priden!« ga je pobožal Peter in hlastnil po ključu, kot bi bil iz zlata. Potem pa se je zarežal, kakor ne bi bil pri pameti...

»Pred večerjo bom prišel ponj. Saj boste menda kmalu nazaj,« je upal fant in podobar je prikimal. Samo, da ima ključ!

Komaj so se za Tončkom zaprla vrata, že se je starec pognal iz postelje. Nič zato, če ga je silil kašelj in mu je v glavi razbijalo! Obledel se je in si nataknil škornje. Tudi kožuh si je ognil, pod njega pa previdno stisnil tri kralje, na katerih je bila barva še malo sveža. Pa saj ni mogel dalj čakati, ko je jutri že praznik!

Petra je zaneslo čez prag. Mrzel veter mu je butnil v obraz, da ga je kar zaskelilo. Pa mu še na misel ni prišlo, da bi se vrnil. Še vrat ni zaprl, ampak se je pognal po gazi na cesto, da bi kmalu padel.

K Ožboltu, K Ožboltu... Potem mu je vseeno, če ga bolezen tudi nikdar več ne izpusti. Govoril je sam s seboj in se smejal. Pa saj ni vedel, kaj si hoče povedati. K svojim jaslicam nese tri kralje, čeprav so mu vsi branili. Zvonovi bi se morali oglasiti, ko se bo bližal podružnici!

Dokler je hodil po cesti, je še šlo, toda ko je pred vasjo zavil po gazi v breg, se je kar prestrašil. Opotekal se je kot pijanec in malo je manjkalo, da ni telebnil.

Tesneje se je zavil v kožuh in kučmo si je potisnil na oči, da bi ga ne spoznali, če bi ga kdo iz vasi videl. A ne bi bilo treba, ker ni bilo nikjer žive duše in je steza itak takoj zavila med drevje.

Pa je vseeno mislil, da več zmore! Noge so se mu začele tresti in srce mu je razbijalo kot kladivo po nakovalu, če je v rokah hrustastega kovača Blaža. Mraz mu je postal, da je kar šklepetal, v hrbet pa se je potil in je bil že ves moker.

Pred ovinkom, od koder bo moral zagledati cerkvico, je počival.

Sveti večer

Nocoj, nocoj skrivnosti cveto:

vse zvezde so kelihi zlati,

ki lijejo mir na zemljo.

Poljana vsa v luninem svitu blesti,

gozd sanja in tajno šepče

vest čudežne sreče:

V jaslicah božje Dete leži,

ob njem Marija mati sloni,

nad njim sveti Jožef se sklanja.

Pastirci k hlevu pobožno hite,

da dvignejo k jaslim trudne roke:

Mesija jim angel oznanja.

»O Bog! Da me tako zdeluje...« se je čudil in neenakomerno hropel.

Potem pa se je spomnil, da mora pohiteti; sicer ga bo še noč dobila v tem snegu. Pognal se je v breg, a ravno na ovinku mu je spodrsnilo, da je padel.

Komaj je vstal, tako se mu je vrtilo v glavi. In ves je bil snežen. Pa je na vse pozabil, ko je tisti hip zagledal pred seboj podružnico. Sicer je bila še dobrih dvesto korakov daleč in Peter je zaslutil, da bo še dolgo hodil. Vendar mu je kri kar na novo stekla po žilah. Nič več ni čutil mraza.

»Ožbolt, Ožbolt...«

Ko bi bil fant, bi zavriskal, da bi se razlegalo prav v vas, in bi ga slišala tudi Barbka, ki mu ni pustila iz postelje. Tako pa je samo nemo odpiral škrbasta usta, v glju pa mu je pisalo in pohrkavalo.

V drugič ga je zaneslo s slabe gazi in topot je obležal. Tako lepo mu je postalo: kakor bi počival med samim cvetjem. In toplo se mu je zdelo kot doma za pečjo. Glej! Pred njim so naenkrat zaplesali kipci treh kraljev in pastircv in božje družine njegovih jaslic ter mu vrnil zavest. Kakor obstreljena žival se je vzravnal, tesneje prižel na prsi lesene kipce, pa zopet omahnil v sneg...

Skoraj po vseh štirih se je priplazil do božjega hrama. Ves je bil moker in komaj je lovil sapo. Kučmo je pustil neke na poti in z belimi lasmi se je igral veter ter mu jih mršil.

Klečal je pred lopo, katero je burja kar zadrla z zametom, in se smejal.

»Zdaj sem tu, sveti Ožbolt!... Stari Peter ni pozabil nate, naka! Jaslice sem ti naredil, da ne boš hud. Tudi kralje...«

Vstal je in omahnil proti vratom. Z obema rokama se je ujel za poledenelo kljuko in kipci so zleteli na tla. En sam je zazvenel ob kamenitem pragu, ostali so brez glasu izginili v zanešenem snegu.

Toda kje je ključ? Saj ga je vendar ves čas držal v levici. »Ključ, ključ, ključ...« mu je razbijalo srce. Zaman ga je iskal. Izmuzniti se mu je moral iz roke pri kakem padcu.

»Ključ sem izgubil... Ooooo... Ključ sem izgubil!...« je zajokal starec.

»Ključ, ključ... Ooooo! Zakaj nisem bolj pazil!« Kakor neumen je butal v vrata, ki so nemo strmela vanj in mu branila vstop v božji hram. Kakor angel z ognjem mečem pred vhomom v raj... Ne bi jih prebil, pa če bi s krampom poskušal.

»Ooooo...« Peter je bil zopet na tleh. Z razbeljenim čelom je tajal sneg, roke pa so mu krčevito greble po njem. In ves čas je skoraj tulil.

Našel je svoje tri kralje. Nesel jih je k ustom in jim z dihanjem stopil sneg, ki se jih je držal, da so postale barve kakor umite. Nato jih je postavil na cerkveni prag tako, da so gledali proti stranskem oltarju, kjer so stale njegove jaslice.

Podobar je obležal pod zvonikom. Tako toplo mu je postalo v snegu.

Kakor skozi meglo je gledal starec svoje tri kralje. Zazdelo se mu je, da so oživeli in da rastejo. Da, le pogled jih! Pravi ljudje so postali, z zlatimi kronami in v težkem škrlatu. Ljubeznivo so se obrnili k njemu in ga povabili s seboj.

In potem so se vrata sama odprla. Vsa cerkva je bila razsvetljena kot farna za polnočnico in orgle so pele kot jih še nikoli ni slišal v življenju stari Peter. Pa zvonovi so začeli pritrkavati, da je zvonik kar bobnel.

Vsa cerkev je bila betlehemska poljana njegovih jaslic in kipci so bili živi. Kakor kralji.

Svetla zvezda je vse štiri peljala pred glavni oltar, kjer je Jezus v jaslih poklical Petra po imenu in ga je gledala Matí božja ter se mu smehljala...

»Prihajam, prihajam... Ooooo...«

Na pragu pri Sv. Ožboltu je ugasnil stari podobar Peter kakor sveča...

Fr. Bazilij

Za naše gospodarje

Podržavljenje bank

(Dr. A. Tautscher: „Bankenverstaatlichung“, založba O. Müller, Salzburg, 1946, 171 str.)

Vseučiliški profesor v Gradcu, dr. Anton Tautscher, daljni sorodnik našega pisatelja dr. Ivana Tavčarja, je postavil teorijo o stopnjevanju obrestni meri, ki zahteva kot nujno dopolnilo podržavljenje banke. V navedeni knjigi utemeljuje svoje stališče brez ozira na dnevno aktualnost in politično obarvanost zahteve po podržavljenju bank z znanstvenimi razlogi.

Cilj vsakega gospodarjenja je, da nekaj prigospodari, to je, da doseže presežek nad vloženim delom ter kapitalom. Skušnja kaže, da je uspeh večji, če pritegnemo v proizvodnjo stroje. Iz tega sledi, da je del presežka proizvodnje treba pripisati kapitalu. Ta donos kapitala omogoča plačevanje obresti za izposojeni kapital. Izposojeni kapital ima nalogo, da nezaposleni kapital vodi na ona mesta proizvodnje, kjer ga nedostaja. Kredit pa ima danes še eno nalogo: v kolikor dajejo denarni zavodi kredite preko višine v njih naloženega denarja, ustvarjajo dodatne možnosti gospodarskega razmah, čigar plod je nova količina kapitala. Klasična šola gospodarske vede je trdila, da prinaša zaradi medsebojne tekme enaka količina kapitala vedno enak donos in da mora biti zato tudi obrestna mera vedno enako visoka.

Statistični podatki dokazujejo, da je donos tako pri delu kot pri kapitalu pri različnih panogah gospodarstva različen. Tako je bilo v Avstriji leta 1913 razmerje povprečnega narodnega dohodka (na osebo) v poljedelstvu in industriji 1:34 na škodo poljedelstva (490 kron : 1683 kron). Čisti donos na enoto kapitala je bil leta 1909/10 v USA pri industriji trikrat večji kot pri poljedelstvu. Glavni razlog te razlike je v tem, da potrebuje kapital v različnih panogah različno dolgo dobo, da prehodi pot od denarja preko blaga zopet do denarja (pri prodaji). Kolikorkrat napravi kapital opisano pot, tolikrat doprinese svoj delež k donosu in tolikrat lažje nosi izdatke za obresti; in obratno: kolikorkrat manjkra napravi opisano pot, tolikorkrat manjkra doprinese svoj delež k donosu in toliko bolj občuti obrat teže obrestne mere. 10% obrestna mera obremenjuje:

panoga	na leto	opisana not: denar-blagodanar traja potprečno
poljedelstvo	33,3%	3 leta
rudnike	12,5%	1½ leta
železno industrijo	8,3%	300 dni
trgovino	6,3%	225 dni

Ker je torej ta pot v različnih panogah različno dolga, prinaša kapital v različnih panogah različno visok donos. Pri tem je treba upoštevati še, da je pri poedinih pa-

nogah proizvodnje razmerje med kapitalom, ki je naložen v zemlji, poslopih, strojih, in med kapitalom, ki je potreben za vzdrževanje tekočega obrata (zlasti za meze), zelo različen. Zaporedje glede hitrosti poti od denarja preko blaga do denarja kaže naslednjo vrsto: poljedelstvo (najdaljša), industrija, trgovina, banke (do 100 krat na leto); zaporedje z ozirom na vezani in nevezani kapital pa: gozdarstvo; poljedelstvo, obrt in industrija, trgovina. Poljedelstvo je v obeh primerih na skrajno neugodnem koncu razporednice. Tudi praksa dokazuje, da enotna obrestne mere nileta 1940 so imele rajfajznovke na štajerskem 16 stopenj obrestne mere, pa tudi ostali denarni zavodi imajo po več stopenj obrestne mere.

Glavne izvozne dežele žita na svetu so Združene države Severne Amerike, Kanada, Argentini in Avstralija. Sicer izvažajo žito v rednih razmerah in pri dobri žetvi tudi še nekatere druge dežele, vendar pa le razmeroma male količine.

Tako pride za izvoz letošnje žetve v poštev še Sovjetska zveza, za katero računajo, da bi letos mogla izvoziti okrog dva milijona ton žita. Dosedanje trgovske pogodbe Sovjetske zveze z različnimi državami, ki bi hotele to žito kupiti, pa še ne

Žito, skupno	65.528	56.161	36.975	44.774
od tega: Združene države	28.968	32.509	21.804	26.025
Argentina	17.320	10.403	7.559	11.437
Kanada	14.633	11.737	5.413	5.490
Avstralija	4.609	1.513	2.199	1.821
Pšenica, skupno	31.661	22.250	10.526	10.309
od tega: Združene države	8.622	7.589	2.720	2.258
Kanada	10.826	8.541	2.829	3.128
Argentina	7.880	4.760	3.128	3.400
Ječmen, skupno	3.701	3.766	2.852	3.113
Rž, skupno	1.321	584	279	497
Oves, skupno	6.273	6.686	6.885	6.319
od tega: Združene države	3.182	3.580	4.468	4.253
Kanada	2.219	2.142	1.652	1.454
Koruza, skupno	22.758	23.089	16.688	24.816
od tega: Združene države	14.864	19.152	18.513	18.466
Argentina	7.874	3.937	3.175	6.350

pesem o medvedu in psu, Grosu, Simnu in Jaku. Vsi so se je naučili peti in so se namenili, da se ob priložnosti strupeno ponorčujejo iz Višnarjevega.

Zavoljo dežja in mrzle burje so prihajali ovčarji že med tednom s tropi na Reber. Marko je čakal sobote in ostal zadnja dva dni sam na Jezercih.

Podlipnikovo Ančko je Markova trma bolela, ker je vedela, da zaradi nje Marko noče prignati domov. Zнала si je poiskati taka dela, da je bila večinoma sama. Nerada se je pogovarjala z drugimi in ni marala, da bi jo kdo opazoval v zamišljenosti: »Nalašč mi nagaja. Naj ga nikar ne skrbi, se mu bom že ognila.«

Spomnila se je, kako so jo pomladili dražili, ko je Marko obesil njeni ovci veliki zvonec: »Ali ga bo prinesla s planine? Morebiti je pa Marko premenil zvonec, saj je tudi tretjinek kravam prevezal vence. Oh —«

Mama je opazila, da Ančki nekaj ni prav, pa se ji ni posrečilo od nje, kaj jo moli: »Z Markom sta si prišla navskriž zaradi Simna. Saj je bolj prav tako.« Prepustila je Ančko samo sebi. Pri tropu na Jezercih pa je Marko premišljeval, kaj poreče Ančki, ko se sreča z njo. Tako in tako in tako. Ko se je pa poslovil od koč, spet ni vedel kako.

Ančka je prepuljevala na njivi korenje, ko je v soboto pripel čez vrh Podlipnikov veliki zvonec. Marko ni zavriskal, ni zatrobil:

»Traa-taaa! Aan-čkaa!«

»Morebiti ne vidi, da sem na njivi?«

Tiho je gnal čez meli na zeleno Reber in zastavil trop v pašo.

Kakor bi hotelo še solnce ponagajati

Enotna obrestna mera je za narodno gospodarstvo škodljiva, ker daje pretirane ugodnosti trgovini in industriji na škodo obrti in poljedelstvu ter gozdarstvu. Je pa bolj ali manj nujna, dokler dajejo kredit zgolj na dobiček usmerjeni denarni zavodi, ker bodo dajali kredite samo podjetjem, ki lahko plačujejo kar se da visoko obrestno mero, to so trgovska in industrijska podjetja. V kolikor sta obrtnik in kmet prisiljena najemati posojilo pod istimi pogoji kot trgovina in industrija, si ne moreta odpružiti, ker je obrestna mera višja kot donos, ki ga ta kapital prinaša v obrti in poljedelstvu. Posledica je splošna preza-dolženost ki je končno ni bilo mogoče drugače rešiti kot z delnim odpisom dolgov na račun davkoplačevalcev. Zaradi različnih pogojev, ki so v vsaki panogi gospodarstva, more le stopnjevana obrestna mera nuditi vsaki panogi enake pogoje uspevanja. Posojila z različno obrestno mero morejo nuditi le denarni zavodi, kjer odločajo narodnogospodarski vidiki, ne pa teženje po največjem dobičku. To je notranji razlog, ki sili k podržavljenju bank (seveda ne sme država samo zamenjati zasebnika,

Svetovne zaloge žita

kažejo, da bi izvoz žita iz Sovjetske zveze dosegel to številko.

Zato pridejo za izvoz v glavnem v poštev le preje omenjene dežele. V teh deželah so tudi vedno v rednih razmerah večje ali manjše zaloge žita še od prejšnjih žetev. Višina teh zalog seveda znatno vpliva na cene žita in na možnost izvoza žita iz teh dežel.

Zaloge žita v teh deželah so bile dne 1. julija 1947 v 1000 tonah:

	1944	1945	1946	1947
Žito, skupno	65.528	56.161	36.975	44.774
od tega: Združene države	28.968	32.509	21.804	26.025
Argentina	17.320	10.403	7.559	11.437
Kanada	14.633	11.737	5.413	5.490
Avstralija	4.609	1.513	2.199	1.821
Pšenica, skupno	31.661	22.250	10.526	10.309
od tega: Združene države	8.622	7.589	2.720	2.258
Kanada	10.826	8.541	2.829	3.128
Argentina	7.880	4.760	3.128	3.400
Ječmen, skupno	3.701	3.766	2.852	3.113
Rž, skupno	1.321	584	279	497
Oves, skupno	6.273	6.686	6.885	6.319
od tega: Združene države	3.182	3.580	4.468	4.253
Kanada	2.219	2.142	1.652	1.454
Koruza, skupno	22.758	23.089	16.688	24.816
od tega: Združene države	14.864	19.152	18.513	18.466
Argentina	7.874	3.937	3.175	6.350

Ančki, je kakor skozi okno posvetilo na Markov trop in se odbijalo od opranih belih voln.

Volkun je veselo oblajeval Manico, ki je prišla naproti bratu in da odžene zvečer ovco in jagnje domov. Otrok je vzklikal tako glasno, da je Ančka slišala na njivo.

Manica je umirala psa, se obrnila proti polju, napravila z rokami trobilo in poklicala: »Aančkaa!«

Marko je molčal.

Ančka se ni odzvala Manici, kakor bi je ne slišala: »O, ve, ve, da sem na njivi, pa se ne oglasi. Morebiti je pa njemu prav tako hudo kakor meni. Ali pa še huje.«

Zadela je jerbas in naglo odšla domov. Po ajdah so se preletavale in krakale vrane.

Skozi Krnice je prizvonkljal Podlipnikov trop. »Bum, bum, bum,« je pripel veliki zvonec mimo hiše. Ančka se ni mogla več premagati. Pogledala je skozi okno. Marko je spustil jarce prav takrat skozi leso na dvor. »Ooo!« se je tiho začudila. Prva je šla njena ovca z velikim zvonom in ves locenj je bil ovit v zakasnelo gorsko cvetje: »Če mu nisem smela voščiti srečne planine, ko je gnal čez Vrh, ga pozdravim, ko je prignal nazaj v ovčjak. Kdo mi more braniti.«

Odšla je na dvor. Pred podom se je vzpel k njej Volkun. Pobožala ga je, pritisnila svojo glavo k njegovim in gledala Marka, ki je zapiral ovčjak.

Marko je šel k njej. Odrnila je psa in ponudila roko ovčarju. »Marko!« Hotela je še reči: »Vesela sem, da si srečno pre-pasel planino.« Ko sta si pa pogledala v oči, se je nagnila in mu pošepetala: »Ti moj fant!«

marveč mora pri podeljevanju kreditov odločati edino narodno-gospodarski vidik, t. j. stremenje omogočiti vsem panogam gospodarstva sorazmerno enake pogoje razvoja, ker le organično razvito narodno gospodarstvo uspeva brez težjih kriz).

Kolikor bi se ne bila dosežena izenačitev življenjskih pogojev poedinih panog z dodeljevanjem kreditov pod različnimi pogoji, mora davek na donos preostale razlike izravnati. Bančne zavode je treba organizirati po strokah (rajfajznovke, industrijske in trgovske banke ter poštne hranilnice). Narodna banka skrbi za denar, kreditna banka pa razdeljuje potrebne kredite posameznim strokovnim bankam, ki imajo svoje podružnice po deželah, po okrajih, rajfajznovke tudi po občinah. Banke seveda ne smejo postati sredstvo v službi stranke, ki je slučajno na vladi. Zato morajo biti od politike primerno neodvisne. Vodijo naj jih državni organi s pritegnitvijo zastopnikov pripadajočih gospodarskih vej in seer tako, da bodo prišli do besede tako podjetniki kot tudi nameščenci in delavci.

To so v kratkem misli, ki jih prof. Tautscher razvija v svoji knjigi. Omejenost prostora ne dopušča da bi obširnejše omenili nekatera poglavja, zlasti ona, ki nazorne prikažejo zakaj mora v današnjem gospodarstvu poljedelski obrat kljub izrednim osebnim žrtvam propasti. Seveda se tudi prof. Tautscher zaveda, da samo sprememba sistema še ni vse, marveč da mora biti sprememba sistema posledica spremenjenega duha v gospodarstvu: da postane človek iz blaga in surovine zopet središče ter cilj gospodarskega delovanja. dreš.

Reja perutnine

Glasom objavljenega poročila ameriškega poljedelskega ministrstva se je reja perutnine v evropskih deželah neizbežno zmanjšala, predvsem zaradi pomanjkanja piče, nasprotno pa se je povečala v deželah, kjer so bili presežki žitaric in katerih tržišča so zahtevala vedno večjo količino jajc, kot v Združenih državah, Kanadi, Avstraliji in Argentini.

V Evropi napreduje obnova perutninske reje zaradi pomanjkanja žitaric zelo počasi. Razen tega so prizadele v zadnjih letih perutnini veliko škodo tudi kužne bolezni. Danes pa so že izumljena uspešna sredstva za pobijanje teh epidemij in tudi dovršene metode za vzrejo, tako da je upati na občutno poboljšanje položaja.

V Združenih državah in Argentini je prišlo po vojni do znatnega zmanjšanja perutninske prireje, tako da sta ti dve deželi skupno z Irsko in Kubo edini, kjer se je v letu 1947 zmanjšala proizvodnja jajc. Na podlagi smotrov proizvodnje, ki jih je objavilo nedavno poljedelsko ministrstvo Združenih držav, bi v tej deželi v prihodnjem letu ne smeli gojiti več kot 400 milijonov kosov perutnine, s čemur bi prihranili žitarice za krmljenje v skladu s smernicami predsedstvene komisije za zmanjšanje potrošnje.

Marko je stisnil njeno roko, pogledal naokrog, ali ju kdo vidi, spustil robevnico na tla, potegnil Ančko k sebi, jo objel in poljubil: »Ančka! Deklič moj!«

Podlipnica se je tako začudila, ko sta se Marko in Ančka prismejala v kuhinjo in je Ančka nesla robevnico, ne Marko, tako začudila, da je pozabila odzdraviti ovčarju. Obrnila se je k Ančki: »Kaj nista skregana?«

»Sva bila, pa nisva več in nikoli več ne bova. Kaj ne, Marko?«

»Nikoli več, Ančka.«

»Kaj bo pa šimen rekel?«

»Briga me Višnarjev. Marko je moj fant.«

»Atu to ne bo všeč,« je pomišljevala Podlipnica.

»Ga boš že pogovorila. Saj si moja mama.«

»Hm!« Podlipnica je skomiznila z ramami.

Marko pa je prijazno stopil k njej: »Dobro večer, mama! Bog daj, mi odzdravite in roko mi dajte, ker sem prignal s planine.«

OVČAR MARKO Roman

»Bog daj, Marko!« Tesno ga je prišla za roko, kakor bi mu hotela reči: »Fant, le drži se! Jaz sem z vama.«

V kuhinjo je planil Volkun. Veselo je zacvilil in ni vedel, kateri bi se bolj prilizoval, Ančki ali Podlipnici.

13. DREVJE SE OBLETA

Po stogovih se je sušila ajda in veter je vrtel pred branami za ptice razobešena strašila. Na njivah so najpridnejši že pulili in obrezovali repo in korenje in ga s konji in voli v koših vozili v répnice in kleti. In z zelnikov je bilo zelje do redkih glav, ki so se še trdile, že posekano.

JANEZ JALEN:

Ovčar Marko

28.

Gros je šel stikat v senco pod bukve. Ravs je prenehal gristi meso in je čakal. Gros je bil od njega le še nekaj korakov. Las pa ni bil voljan pripustiti k plenu še koga drugega in je zarenčal in zagrabil tako togotno za kost, da je zaškrtala.

Gros se je prestrašil, vsak bi se; zbežal je in kričal: »Medved, medved!« Sekiro in puško je vrgel proč in se pogнал v veje samotne smreke.

Podgošar ga je hotel še bolj oplakšiti. Zarenčal je kakor togoten medved in za njim sta začela lomastiti in rentočiti tudi Poklukar in Marko.

»Bežita, tecita, cel brlog jih je«, je kričal Gros na smreki.

Celó Ravs so premotili ovčarji, da je stisnil rep in stekel navzdol proti Simnu in Jaku. Fanta pa pred njim v skok, v oglarsko bajto. Zaloputnila sta duri in jih podprla.

Ovčarji so še malo porentačili in polomastili, potem pa odšli spat na Jezerca.

Drugo jutro so še pred dnem videli pastirji Simna in Jaka pri Završnici. Hlastno sta pila mrzlo vodo; uževalo jih je žganje. Šimen se je hotel postaviti pred Ančko, sedaj ga je pa skrbelo, če se bo zvedelo, kako so bežali. Gros pa se je oglašil pri ovčarjih in jih posvaril, naj nikar ne gonijo Podjavor, kjer cel brlog medvedov oblega Vrščnikovo zrebe.

Ob kolena so se tolkli ovčarji, tako so se smejali, ko je odšel. Joža je pa zložil

Izpod domače lilje

KROANJE

Preden nas popolnoma zapade sneg, se še enkrat oglasimo, da smo še živi.

Ob jesenskih večerih in nedeljskih popoldnevih smo se zbirali fantje in dekleta k pevskim vajam in skušnjam za igro, katero smo vpriporili v nedeljo 23. novembra. »Dve nevesti« smo igrali. Gledalcev je bila polna dvorana pri Goleju. Igra se nam je zdela zelo lepa in smo se res pošteno nasmejali in pozabavali. Ugajala nam je predvsem lepa, neprisiljena književna izgovorjava. Najbolj posrečen je bil ženin z Močeradom in smo se mu smejali, če je le usta odprl ali se sploh prikazal na odru. Obe nevesti sta se tudi dobro sukali in ni čuda, da sta nazadnje zmešali srce še vdovcu Napoleonu, ki je dostojanstveno podal svojo vlogo, in njegovemu sinu, ki je sijajno odgovarjal očetu. Še stara mešetarica je zelo dobro brusila svoj jezik. Ženinov stric je bil pa itak zelo dober. Veliko je bilo truda res, ker smo morali prav iz nič nekaj narediti. Pa začeli smo in bomo tudi nadaljevali.

Še dobre volje smo jo mahnili drugi dan na ohcet k Ribežlju. Slutili smo namreč po čudno prijetnem vonju vetra, ki je pihal od hiše, da bo kaj za pod zob in ker smo zvedeli, da pride na vrsto svetlorumena kapljica od zida iz soda z lesenimi obroči! No, pa tudi od neveste Zefi smo se hoteli pošteno posloviti in ji še enkrat voščiti in čestitati v domači hiši, v domačem kraju, med prijatelji in prijateljicami, preden jo popelje ženin na svoj dom v sosedno faro. Ljudi je bilo polno. Najbolj so bili zastopani Klošterčani in so se tudi najbolj odrezali. Sami možakarji, kmetje, sami dobri pevci in pivci; skoro celo noč brez prenehanja so se glasile lepe stare in nove slovenske pesmi. Toliko in tako lepih že dolgo nismo slišali. Nekaj najlepših pesmi so pa najbrž dobili iz dobre kapljice, katero so tudi pridno srkali.

Pa ne mislite, da hodimo pri nas samo na igre in na ohceti. Če se »mežnar obesi«, gremo tudi v cerkev, seveda ne tako radi, gremo pa le, če je ravno treba. V ponedeljek 8. decembra je menda mežnar cel dan visel, da je tako zvonilo. Imeli smo namreč na ta dan celodnevno češčenje in duhovno pripravo na Božič. Vse grehe smo že zadaj v cerkvi v spovednici pustili, sicer jih pa nimamo kaj prida tu na planinah. Če stopiš pri raju s cokljami dečvi na boso nogo — to je pa tudi vse. Čevljev itak nimamo. Saj jih še sv. Miklavž letos ni imel. In ko smo nastavili Miklavžu na okna coklje, da bi kaj prinesel, da bi kaj vanje vrgel, nam je pa še coklje odnesel. Tako, da odslej še tega greha ne bomo mogli več delati. Nekaj posebnega je tudi ustanovitev cerkvene moškega pevskega zborja, ki je na ta dan prvič nastopil. Prav posebno lepo so se na ta dan postavili naši otroci. Imeli so posebno šolsko sv. mašo s skupnim obha-

jilom, kjer so tudi sami lepo prepevali. Popoldne pa so imeli svojo otroško molitveno uro, pri kateri so lepo prepevali Marijine in adventne pesmi in sami peli slovenske litanije Matere Božje. Tako je bil ta dan eden najlepših in najveselejših za otroke, pa tudi za starše, kar je najbolj zasluga nove gospodične učiteljice, ki je otroke za ta dan pripravila s petjem.

No tako vidite, da znamo tudi pridni biti, če je treba!

Kaj imate pa še drugod kaj novega? Menda samo nove šilinge »rolate«. K nam na hribe se kar nočejo še »rolati«.

ŠKOFIČE

Tista vaša opomba v zadnji številki »Kronike«, da nič ne pošljemo, ali z drugo besedo, da smo za ljubi nič, nas je le malo zbudila in da ne boste rekli, da smo »figovci«, bomo pa za konec starega leta malo napisali. Z novim letom pa obljubimo, da se bomo večkrat kaj oglasili in ne samo takrat, kadar ni prav nobenega drugega dela, recimo samo takrat, kadar nam je dolgčas.

Novice naj povemo. Bralci ste že gotovo radovedni. Pravzaprav imajo novice že brado in sive rese. Letos je obhajal naš cerkovnik in organist petdesetletnico cerkvenega službovanja pri nas in v št. Lenartu. Težko je povedati, koliko krstov, porok in pogrebcev je doživel in videl in koliko je naredil za Boga in narod. Če povemo, da je bil Grafenauerjev učenec, je s tem dovolj povedano. Njegova življenska šola je bila trda. Država mu je s svojim ukrepom omenjavi denarja 3 : 1 res »od srca« čestitala k njegovemu jubileju. In to na stara leta. Mi mu želimo, da bi leta, ki mu jih bo Bog še naklonil, zdrav in zadovoljen preživel.

Nadalje moramo povedati, da je tudi naš dušni pastir letos obhajal 25 letnico mašniškega posvečenja, 30 letnico mature in 50 letnico svojega življenja. Torej kar tri jubileje, kar se le redko zgodi. Je izredno zdrav in učen, to pa zato, ker se zvesto drži starega ljudskega zdravnika »Knajpa«. Ker je imel toliko jubilejev naenkrat, so mu poleg vaščanov čestitali tudi »globokoverni« nacisti v šoli, uradu in pred cerkvi jo z vzklikom: »Deutsch reden, Herr Pfarrer, oder müssen Sie die Pfarre verlassen.« Vedno isto gonijo, kakor tista žival, ki zna samo dve črki: i—a.

Imamo pa tudi žalostne vesti. Umrl je po domače Sorn, ki je bil zaradi svoje šegavosti povsod priljubljen in znan. Še na mrtvaški postelji po prejetih svetih zakramentih je dajal sinu navodila in mu rekel: »Pijanica pa ne puščaj k hiši, da ti ne popije božjega blagoslova«, da smo se morali smejati. Poleg njega počiva na pokopališču orožnik Telsnik, ki je pred smrtjo pri-

znal svoje napačno ravnanje, da je le zaradi svoje družine in domačije sodeloval pri šalo- in žaloigri »zlomljenega križa«. Nadalje izražamo naše iskreno sožalje Pavlinovi družini, da je izgubila oporo. Umrl je tudi delavec Jožef Potočnik.

Vse pa, ki nameravate svoje korake usmeriti v škofiče, bi opozorili, da ne pridete po cesti, kajti pri mitnici iz francoskih časov bi jo morda izkupili. Tam so se namreč za stalno naselili rjavi parklji. Dolgo je že tega, kar je gospod župnik Bayer rekel: »Bog daj norcem pamet, meni pa denar.«

No, v šoli je, kakor pač mora biti. Učenec ni nad učiteljem, pa če bi učenec še tako rad. V šoli hočejo nekatera dekleta — ne fantje, ki so pametnejši — uveljaviti nacistična načela. Se vidi, da so nekateri še zaljubljeni v nekdanje SS-arje in nacistične modrijane tako, da je tudi ena nehala hoditi h krščanskemu nauku. Na občini imata Ciril in Mihi mnogo dela, ker je župan zbolel. So se malo premočno zaletavali vanj.

Pri Ovčičevih v Praprečah hudo pogrešajo očeta in gospodarja. Starejša Kramarjeva se je omožila v Beljak, v Pinji vasi pa je moral podomače Kap začeti s prezidavanjem hiše. Prej ni bilo časa, pa tudi lesa ne. Tega si je moral šele sedaj izposoditi. V Ródi je umrla stara Manužnica. Mladi premišljuje, ali naj bi naredil zadnji korak v zakon. Urejeno gospodarstvo ga sili v to.

Gorice so postale nekam »nobel«. Držijo z Angleži, ki so jim posredno posredovali cesto. Še bolj »nobel« so v Logu, kjer se imajo za predmestje »velemesta« Vrbe. To pa zato, ker bolj nemško govorijo, pa iz slovenske sklede jedo. Povedati moramo še to, da je Potučnikovega Frica hudo potrla materina smrt. Foltej pa je začel resno misliti na drugi stan. Zakaj neki si je potem postavil tako snažno kajžico, če ne zato?

Najbolj značajne so Holbiče, ki imajo najbolj prizadete izseljenca, ki pa kljub temu še vedno rad zapoje Bogu v čast in ljudem v veselje. Umrla je Rudicinja. Sin je hitel »kompliciran« slovenski nagrobni napis nadomestiti z nemškim. Kakor materin jezik, tako je tudi njene nauke smatral za »komplicirane« in se kot župan držal »enostavnih« nemških.

Omeniti moramo še našega lesenega kovača Jožeta Strelca, ki se je zelo »izkazal«. Zadelal je mokro steno v naši cerkvi in napravil novo zaprto spovednico. Gospod župnik bo sedaj sicer težko plačal v novem denarju, pa kaj zato, saj je cerkev bogata, Strelec pa reven. Ali smo jo dobro pogodili? Pa brez zamere! Vse iz ljubezni do Boga in naroda.

Da bolj veselo končamo, povemo, da je Medičnjakov Cenci prišel po šelandrovo Kristino, za njim se je okorajžil še Požarnikov Bili in vzel štinglerjevo Lojzko. Novoporočenec želimo obilo sreče, vsem bralcem »Kronike« pa vesele božične praznike in srečno novo leto.

ŠT. LENART

Iz našega kraja se še nismo oglasili. So pa stvari, o katerih je prav, da vedo tudi drugi in ne samo mi. Če drugi lahko povedo, kaj hočejo in kar jim je na srcu, zakaj mi ne bi. Če za druge velja demokracija, zakaj za nas ne bi. Kajti mi ne vidimo demokracije v tem, da bi potrpežljivo molčali in nastavili še levo lice, če nas kdo po desnem udari.

Šolo smo srečno spravili skupaj, toda teden kasneje, ker vse poletje »ni bilo časa«, da bi prebelili šolske prostore. Šola je petrazredna, vsaj na papirju. V začetku so bili trije učitelji in dve učiteljici. Toda en učitelj je ušel, ker v vsej fari ni dobil sobe, čeprav je zadosti sob na razpolago. Občina ima pač druge skrbi, ker menda hoče tako. Učitelj je bil pri otrocih zelo priljubljen, saj so jokali za njim. Mi pa jokamo še zaradi druge stvari. Učitelj, ki obvlada slovenščino, je moral prevzeti peti razred, kjer so samo tri ure slovenščine tedensko, drugi pa, ki slovenščine ne obvladajo, imajo nižjo stopnjo. Vse spoštovanje pred tako kljukastim paragrafom!

Imamo tudi cerkveni pevski zbor, ki je v spretnih rokah in lepo poje. V cerkev radi hodimo poslušat petje, ker Ziljani radi pojemo.

Na dan Brezmadežne (8. decembra) so prvič v naši cerkvi zadonele gosli in smo kar strmeli, ker tega nismo pričakovali.

Pri nas je navada, da hodijo pred Miklavžem »špicparkeljnik«. Imajo posebne maske, izrezane iz lesa z rogovi in strašijo otroke in dekleta. Toda to navado izrabljajo, ker se fantje vpijajo in ne vedo, kaj delajo. Prav bi bilo, če bi se te navade odvadili.

Nekateri okrog nas se še danes ne morejo sprijazniti z mislijo, da so stari časi mimo. Tako je nek zdravnik bil pred kratkim pri nas in ko je odhajal, mu avto ni hotel vžgati. Začel je kričati: »Österreich soll Teufel holen! Alle Slawische Völker soll Teufel holen«. Ne bi bilo slabo, če bi šel ta gospod vase in pomislil, da živi od naših ljudi.

Pri nas je vse pokonci zaradi zamenjave denarja. Ljudje hitijo na pošto, da še plačajo svoje dolge in se tako iznebijo starega šilinga. Toda čudno je to, da neka poštarica, ki menda res samo nadomestuje, opravlja svojo službo, kakor se ji ljubi. Tako je neko popoldne čakala cela kopica ljudi, toda poštarica je zaprla okence in ni hotela sprejemati denarja, čeprav je bila ura šele pol petih in so blagajniške ure od 2. do 5. ure. Toda to še ni bilo dovolj. Svojo jezo je stresla še z besedami: »So ein windisches Loch« in »Die windische Package«.

Na tako ganljive besede se po vsej pravici vprašamo, kaj smemo pričakovati v bodočnosti, če že sedaj padajo take besede na naš račun.

Volar Žorga Boštjan, črednik Lukež Komar in Rotijin Tevž niso več gonili tropov na pašo. Goved se je pasla na otvezu, raztresena po mejah in deteljščih, in dolgočasno mukala.

Po pečeh so se spenjale koze. V zarjavelo Reber je le še redek dan prizvonkljal kak trop jarcev. Ostriženo drobnico so pasli ovčarji po sečah, med lipjem in hrastjem, najrajši pa na ravnih Blatih, kamor je tudi Tomaž gonil žrebca in nevpredne konje bolj zato, da so se sprehodili, predirjali in preskakali, kakor zato, da bi se napasli.

Najbolj nepokojen je bil Podlipnikov žrebec.

Kakor vsak dan je spet prišel Marko k Tomažu. Konjar mu je odzdravil in vrgel brzde: »Danes sam ujemi žrebca.«

Marko je pobral brzde: »In če me brčne?«

»Pazi, da te ne bo.«

Marko je potegnil škornjice, oče jih je nosil nekoč, čez kolena in odšel med konje. Okroglo uro se je sukal med njimi, preden je ujel žrebca za grivo in bradelj, ga obrzdal in pripeljal h konjarju.

»No, saj gre,« ga je pohvalil Tomaž.

»Skoraj vroče mi je, tako je nagajal, mrha. Primi ga, da grem po koc in stremena.«

Tomaž pa ni bil prav nič uslužen kakor druge dneve: »Priveži ga k hrastiču in ga sam osedlaj.«

Marko se je začudil: »Sam? Ko vendar Tomaž ve, da žrebec bije, kadar mu vržeš koc na hrbet.« Rekel pa ni nič. Molče je zaokrenil konja, ga odpeljal in privezal.

»Le navadi se konj, če misliš k vozarjem,« je zaklical za njim konjar.

Okrog hrastiča sta šele plesala Marko in žrebec. Pa mu je le pripasal koc in stremena, žrebcu razposajenemu: »Da bi me konj strahoval!«

Marko se je bil razvnel. Odvezal je žrebca, prijel za vajeti in streme in skušal zajezdariti. Žrebec je premetaval ovčarja, dolgo ga je. Nazadnje pa je le ovčar sedel na žrebca in prijahal k Tomažu.

Konjar je dvignil bič: »Nategni vajeti in stisni konja s koleno, če ne, boš odletel.« Tomaž je švrknil žrebca pod vamp in zategnil, da je konj odskočil z vsemi štirimi hkrati. Marko se je moral oprijeti grive.

»Spusti grivo, saj imaš stremena in kolena,« je vpil nad ovčarjem konjar.

Marko je spustil grivo in v razpotegnjenih skokih odvihral na žrebca po ravnih Blatih.

Ustavil je skok in prešel v dir. Obkrožal je svoj trop. Volkun je od nestrpnosti cvilil, tako rad bi bil stekel z žrebcom in Markom, pa ni smel od jarcev.

Žrebec se je upehal in ni več rad dirjal. Marko ga ni maral siliti; popustil mu je na korak. Njegove misli pa so zdirjale z zelenih Blat na belo cesto, ki se je vila med jesenskimi polji, med strnišči in z ozimino posejanimi njivami, skozi barvačice se gozdove proti mestom in morju. Videl je samega sebe na ljubeljskih ridah, kako kot vozataj pretegne na ostrih ovinkih samo z zadnjim parom tako težko obložen parizar, da ga v ravnem klancu komaj zmaguejo trije pari: »Oh! In kadar bi odšel, bi podal Ančki roko s konja. In ponosna bi bila na Marka vozarja in bi ga bila bolj vesela, kakor je vesela Marka ovčarja. Skrbelo bi jo pa tudi, če mi morda oje ne bo zlo-

milo noge in da bi se mi ne pripetila kaka druga nesreča, katere nagosto kakor odrivači preže ob cestah na vozarje. Oh! Še svet se vidi lepši s konja kakor s tal; in gore se kar sklanjajo k človeku, ki sedi v sedlu.«

Razjездil je, molče odpel stremena in koc, razbrzdal žrebca in ga spet spustil na pašo k drugim konjem.

»In sedaj si misli, Marko,« je povzel Tomaž, »si misli: Več tisoč konj, tesno drug ob drugem. In na vsakem konju močan in zdrav fant v čelači in oklepu. Pa poženejo konje drug proti drugemu, vedno bolj hitro in so si vedno bliže in zemlja bobni. Ti pa stiskaš konja s koleno, čimdalje bolj trdo držiš sabljo, ker veš, da bo tam sredi polja neke sodni dan in ti lahko odleti glava, če je ne boš dovolj branil. To je ataka! Krajcpataljon!«

Tako je učil konjar Tomaž, ki je petnajst let s konja s kirasirji ogledoval svet, jezdariti ovčarja Marka, ki se je zarekel, da se prej ne bo ženil, dokler ne bo vozil s svojo vprego in s svojim vozom po svetu.

Zmotil ju je Podgošar: »Marko! Dvoje lanskih jagnjet mi je odletelo od tropa; tisti mrkaček, ki mu poganjajo rogovi, in ena bela ovčica z volno kakor žida; med Jecolo in Globokim potokom se potikata in se ne primeta nobenih jarcev več. Če bi šel ti in jih z Volkunom in Hrustom poskusiti prignati v vas. Jaz bi tačas pasel tvoj trop.«

Marko se je Podgošarjeve prošnje kar razveselil; saj bi bil tako rad spet enkrat pogledal Zavrnh, pa ni mogel od jarcev: »Prav. Danes je že bolj malo dneva. Če jih ne uženem nocoj, bom ostal na Jezer-

cih čez noč in jih bom jutri zjutraj ob novi sledi od zadaj prijel.« Poklical je Volkuna, odšel k Joku po Hrusta, se doma preobul v cokle in se opremil za Zavrnh.

»Čudim se,« sta se pogovarjala Podgošar in Tomaž, »čudim, da jih niso že volkovi ali risa.«

»Veš, takole podivjan jarec je kakor srnjak. Vse bolj tenko sliši, bolj ostro vidi in bolj na daleč voha. In previden je kakor sam zlomek.«

Marko je obstal na Jecoli, psa sta odšumela v goščave, v katerih so slane pretekli teden prebarvale bukev in gaber, jesen in nagnoj, javor in brezo in vse listje: vsak list drugače, da so bili jelovec in smreka, borovec in tisa kakor zelenje v venci. Z macesni zarasli strmi Srednji vrh pa je bil samo zlato.

Nad Pokluko je zahajalo sonce in rdečilo oblake, ki so viseli nad bohinjskimi gorami. Marko se je dolgo trudil, da bi razložil oblake od gora, pa se mu ni posrečilo: »Objela sta se oblak in skala kakor ženin in nevesta.«

Zarenčal je Volkun, zašumelo je listje, zahrstela je hosta in iz goščave sta planila marogasti mrkaček in židano bela ovčica. Marko je usul iz roženice soli na roko in poklical: »Bacek! Su. su!« Naglo, kakor bi bil poklical srnjaka in mu ponudil soli, sta se zgubljena zaobrnila in oddrevila nazaj v goščavo.

Marko je pridržal psa, odšel čez Gojzdec na Jezerca in skuhal sebi, Volkunu in Hrustu enako večerjo — nezabeljen polmet.

(Dalje prihodnjik)

ZA BOŽIČNE PRAZNIKE

NAGRADNA KRIŽANKA

Opozorilo! V posameznih okencih vstavljene črke so sestavni deli iskanih besed in bo s tem tudi manj spretnim reševalcem omogočeno hitrejšje in lažje reševanje. V nekaterih povsem enostavnih enozložnicah pa smo označbo s številko izpustili ali pa jih z že vstavljenimi črkami izpolnili.

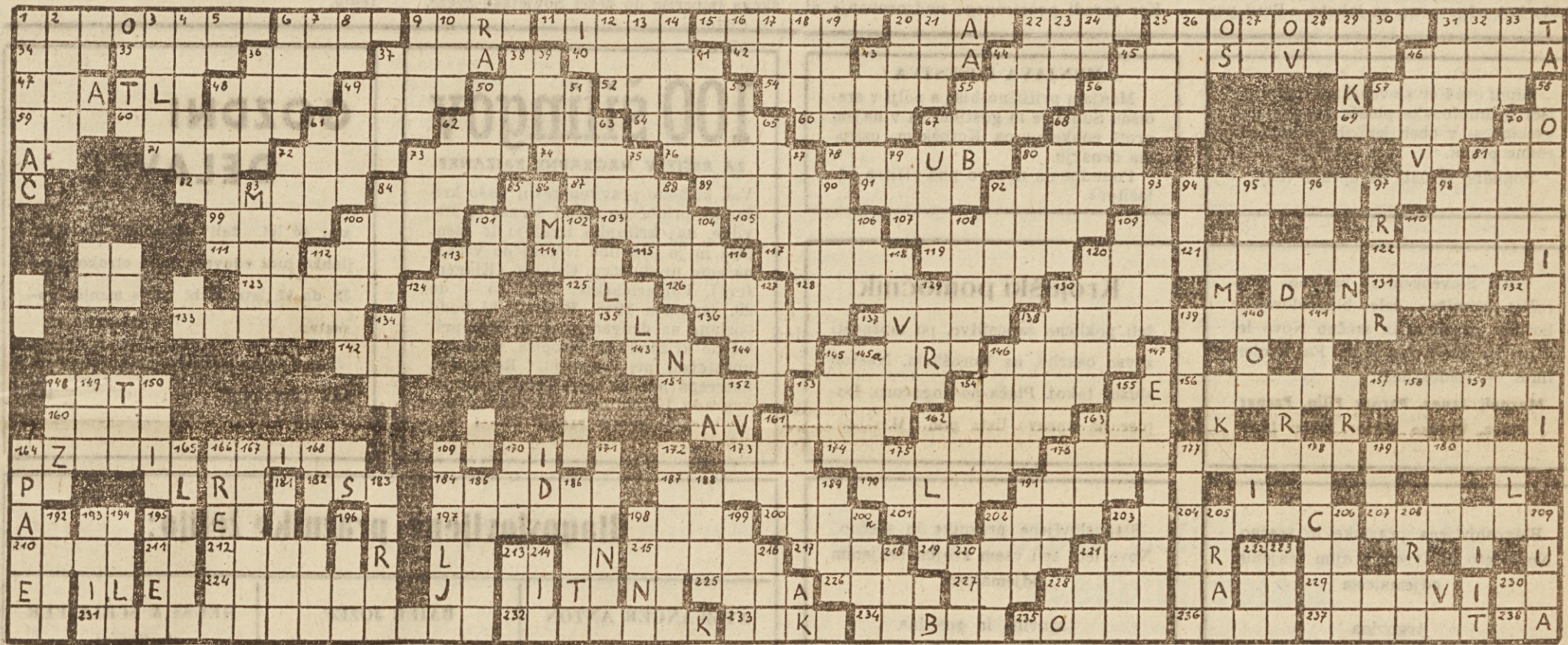
BESEDE POMENIJO:

Vodoravno: 1. Jo imenujejo v pesmi »mili kraj« in je vsakomur najdražja dežela; 6. Oblika tvarine, snega, prsti; 9. Hude sanje; 11. Razkuževalna tekočina; 15. Drugo ime za Mater božjo; 20. Zdravilna rastlina; 22. Pisalna potreščina; 25. Drug izraz za črevesje; 31. Zavitek; 34. Strupena žuželka; 35. Plod, ki daje življenje; 36. Enostavna pijača; 37. Je tudi »kraljica«, večina podanikov je ženskega spola; 38. Znana kratka za koncentracijsko taborišče; 40. Judovski duhovnik; 42. Bolj preprosto ime za žensko; 43. Večja vzpetina; 44. Najdonosnejši del krave; 45. Ime močnega štajerskega vina; 46. Znakaženo bitje, pošast; 47. Uradne kratice za navzočnost britanskih čet v Avstriji; 48. Hranivo; 49. Mesto, ki je po sedanji vojni pripadlo Jugoslaviji; 50. Način glasbe-

sprotje od dneva; 143. Žensko krstno ime; 144. Odgovor na vprašanje »kak?«, »kakšen?«; 145. Ni mlada; 146. Podložni zaveznik; 148. Pravica ugovora; 151. Najmanjši delec snovi; 153. Kos vrta; 154. Valuta sosednje države; 155. Prva črka je »p«; 156. Največja evropska reka; 157. Misel na preteklost; 160. Kraj v gledališki dvorani; 161. Joče, žaluje; 162. Zdravnik brez strokovne usposobljenosti; 163. Lep; 164. Egipčanski bog; 166. Drug izraz za podnebje; 170. Osebnostni zaimek v množini; 173. Doba, razdobje; 174. Z mahom poraščen; 176. Napis na križu; 177. Južni sadež; 179. Dragocena tkanina; 182. Mednarodna označba za vzhod; 184. Mencingerjeva povest; 187. Kuhinjska priprava; 190. Turški čevlji; 191. Življenjska snov; 193. Krajša beseda za učenje; 195. Dva enaka samoglasnika; 197. Kužna bolezen; 198. Okrajšano moško krstno ime; 200. Otrok; 201. Stara dolgotna mera; 202. Hiter, spreten; 203. Vzklik iz zadrege; 204. Žensko pokrivalo (pomanjševalnica); 207. Nočna ptica; 210. Slovanski vladar iz 7. stoletja; 211. Vrsta žita; 212. Lepa stavba; 213. Kratica za »sveti«; 215. Znamka švicarskih ur; 217. Gojitev, negovanje; 219.

ši (senior); 58. Travnjska živalca; 61. Pijača; 62. Vprašalnica po načinu; 63. Član iz Azije prihrumelega naroda; 65. V času, medtem ko... 67. Umrli slovenski glasbenik (Matej); 68. V tej dobi še posebno potrebna lastnost; 70. Akutna bolezen, posledica prehlada; 72. Pomanjševalnica za vrsto pokrivala; 73. Moč; 75. Svetopisemska oseba; 77. Diplomata; 79. Industrijska rastlina; 80. Vez; 81. Ni skrivljen; 83. Francoski pisatelj ljudskih povesti (Hector); 84. Oblika pis. papirja; 85. Cesta; 86. Del naslova; 88. Prva žrtev iz sv. pisma; 90. Stara pivska mera; 92. Prometna pot v mestu; 93. Slovnčni izraz za nosnik (skozi nos izgovorjen glas); 94. Se razvija pri gorenju; 95. Afriška reka; 96. Bela kovina; 97. Gozdni delavec; 98. Skrajšano moško krstno ime; 100. Druga beseda za top; 101. Otok v Jadranu, grob tisočev Slovencev, žrtev italijanske okupacije; 102. Vrba žalujska; 104. Član svetopisemskega naroda; 106. Nočno zabavišče; 108. Kot pri 119. vodor.; 109. Moško krstno ime (bivši rumunski kralj!); 110. Brez govora; 112. Neke barve; 113. Vrsta glasu ali barve; 116. Bodeča rastlina; 118. »Železna srajca«; 120. Paznik, nadzornik; 124. Priga-

ljivost; 145a. Športnik; 146. Gledam, opazim; 147. Mesto na Koroškem; 148. Staro slovensko ime za ječo; 149. Skrajšano moško krstno ime; 150. Površni opis; 152. Rastlina žitarica; 153. Lačen; 154. Oseba iz svetega pisma; 155. Javen nasad; 158. Vrtna rastlina; 159. Poljska rastlina; 161. Peščina, naplavina; 162. Zraven, blizu; 163. Javen, ne tuj; 164. Druga beseda za nevaren; 165. Sem v službi; 166. Šepa, hodi krivo; 167. Z vnejo iskati; 168. Moško krstno ime; 169. Plamenica; 170. Površinska oblika vode; 171. Južni sadež; 172. Rahel ukor, opozorilo; 175. Trenutek; 176. Prebivalec otoka ob Angliji; 177. Lesena uta; 178. Narodnostna skupnost; 179. Brez obuvala; 180. Sedež čuta; 181. Našprotno od zdrav; 183. Drobim; 185. Reven, majhen, skromen; 186. Obdelovati s plugom zemljo; 188. Del stene; 189. Očka; 191. Dozorel; 192. Telesna poškodba; 193. Urejen beg, odstranitev s položaja; 194. Del voza; 195. Vrsta poškodbe; 196. Krušna snov; 198. Večja utežna enota; 199. Druga beseda za Madžara; 200a. Moško ime; 202. Vrsta zločina; 203. Domače moško krstno ime; 205. Javna ustanova, pisarna; 206. Kot pri 63. navpč.; 208. Kovi-

nega prednašanja; 52. Gledališka igra Vladimirja Bartola; 54. Rojstni kraj pisatelja Ivana Tavčarja; 55. Manjša utežna enota; 56. Pokrajina v Jugoslaviji; 57. Ustni izloček; 59. Izrazoprtrjevanja; 60. Oblika travnika; 61. Žival plazilka; 62. Kuhinjska posoda; 64. Zlatarska enota; 66. Vodna žival; 67. Vrsta drevesa; 68. Del sobe; 69. Žensko ime v pomanjševalni obliki; 70. Veznik; 71. Spleteni lasje; 72. Kraj iz sv. pisma, znan po čudežu; 73. Reka v Jugoslaviji; 74. Ruska reka; 76. Manj prijetnega videza; 78. Del ladje; 80. Snov prijetnega okusa; 81. Otok v Jadranskem morju; 82. Rečica, ki se pri Devinu izliva v morje; 84. Najmanjši del neke črke; 85. Geometrijsko število; 87. Izraz pri tehtanju; 89. Drugo ime za rov; 91. Lovska in ribiška potreščina; 92. Trmoglav, protiven; 94. Jutranja zvezda; 97. Pritrdilnica; 98. Rednica, roditeljica; 99. Cunja; 100. Preprosto vozno sredstvo; 101. Polmer trikotniku vrtanega kroga; 103. Blago, tvarina; 105. Domača ptica; 107. Breme, težava; 109. Kemična označka za kalij; 110. Napad, ofenziva; 111. Veznik; 112. Nevestina oprema; 113. Dolgo prstnež; 114. Prva ženska; 115. Krajši izraz za »nosijo«; 117. Moško krstno ime; 119. Kmetiški težaški posel; 120. Ga tudi imenujejo »zlato«; 121. Gozdni sadež; 122. Gibanje zraka; 123. Presoja, mnenje; 124. Vrsta fižola; 125. Ženski glas; 126. Oblika madeža; 128. Povelje za aretacijo, zasledovanje; 130. Avstrijsko-jugoslovanska reka; 131. Zadnja beseda v očenašu; 132. Začetnici imena in priimka največjega slovenskega pisatelja; 133. Najhitrejšje prometno sredstvo; 134. Bližnji sorodnik; 135. Druga beseda za prst, zemljo; 136. Vrsta solate; 137. Vzhodno-evropska reka; 138. Divje govedo; 139. Drevesni črv; 142. Na-

Usta — pri živalih; 221. Ptica z lepim perjem; 222. Nepremični del vrteče se stvari; 224. Priletno osebo ženskega spola; 225. Sorodnica; 226. Krajša oblika za »kateraga«; 227. Debela palica; 228. Domača perutnina; 229. Nerodovit, neploden; 230. Nadležen mrčes; 231. Dva svetnika, ki imata v pratiki skupen god; 232. Hrib v Triglavskem pogorju; 233. Vodna žival — množina; 234. Se ne uporabljen izstrelek; 235. Zadnji del; 236. Prvi človek; 237. Kemični izraz za dišečo snov; 238. Pritrdilnica.

Navpično: 1. Gora na Koroškem; 2. Koničast; 3. Nasprotje od majhen; 4. Premožen; 5. Nikalnica; 6. Poljedelsko orodje; 7. Skrajšano moško ime; 8. Veznik; 9. Hranivo; 10. Slavnostna poveljujoča pesem; 12. Lep; 13. Oblika stropa; 14. Sladkovodna riba; 16. Prvi dve črki iz abecede; 17. Včeraj jutraj v narečju; 18. Gora na Koroškem; 19. Oblika jez, gradnja proti poplavam; 20. Človeški ud; 21. Krajši izraz za »umirajo«; 22. Slovnčno ločilo; 23. Skrajšano žensko ime; 24. Izraz pri kvaranju; 25. Manjše drevo zelo trdega lesa; 26. Del človeškega telesa; 27. Kemična označka za berilij; 28. Osebnostni zaimek v množini; 29. Izumrlo visokokulturno indijansko pleme; 30. Besedica, s katero nudimo; 31. Afriška žival; 32. Izraelska hrana v puščavi; 33. Ruska reka; 36. Znanost; 37. Del noge; 38. Domača žival mlekarica; 39. Industrijsko mesto bivših Batovih tovarn v Češkoslovaški; 41. Proti svoji volji; 43. Okužen z neozdravljivo boleznijo; 44. Del drevesa; 45. Spotoma, med potjo; 46. Sadno drevo; 48. Čebelna kraljica; 49. Telesna poškodba; 50. Nočna ptica; 51. Kuhinjska začimba; 53. Kraj in železniška postaja pri Ljubljani; 55. Večja časovna enota; 56. Priletna; 57. Kratica za starej-

njaško orodje; 127. Mož ki jo je prvi izkupil vsled ženske; 129. Italijanski denar; 130. Rokodelec; 134. Življenjsko važna začimba; 138. Žitnorodna pokrajina v Jugoslaviji; 139. Zmrznjena voda; 140. Plačilna nakaznica; 141. Slovenski skladatelj (Oskar); 145. Krajša beseda za sramež-

na; 209. Plast trave, grobna prst; 213. Poljsko orodje; 214. Nočna ptica; 216. Druga beseda za očeta; 218. Turški oblastnik; 220. »Zrcalo duše«; 221. Knut Hamsonov roman, češko gospod; 22. Strupena žuželka; 223. Sladkovodna riba; 228. Grška črka; 230. Del človeškega telesa.

ZA SPRETNE ROKE

DENAR, KI POTUJE

Kako vzameš kovanec izpod kozarca, ne da bi se ga dotaknil?

Na pogrnjeno mizo položi kovanec med dva večja kovanca in povezni na oba prazen kozarec tako, da je med robom kozarca in prtom odprtina za mali kovanec. Nasproti malenu kovancu strgaj ob kozarcu po namiznem prtju, pa izleze novček sam izpod kozarca.

PRETRGANA NIT

Kako pretrgaš nit v steklenici, ne da bi se obeh dotaknil?

Na spodnji del zamaška v steklenici pritrdi nit, ki naj bo s kroglico ali kamenčkom obtežena, da bo tako bolj napeta. Postavi steklenico na sonce in naravnaj sončni žarek s povečevalnim steklom na visečo nit. Nit se vname, utrga in njen spodnji del pade na dno steklenice.

VRELA VODA

Kako zavreš vodo v škatli iz papirja? Škatlo iz papirja (kartona) obesi z dvema nitima na vodoravno palico. Napolni jo z vodo in pomakni pod njo gorečo svetilko na spirto. Kmalu zapaziš soparo in čez nekaj časa tudi kipenje. Papir pa ne zgori.

NOVEC V JAJCU

Kako daš novček v jajce, ne da bi razbil lupino?

Sveže in celo jajce namakaj pet do deset dni v kisu, da se lupina zmehča. Ko je mehka, potisni novček previdno v jajce in pogladi s prstom zarezo. Jajce položi v mrzlo vodo, kjer se kmalu strdi.

JAJCE V STEKLENICI

Kako spraviš celo jajce v steklenico?

Zažgi kos papirja in potisni gorečega v steklenico. Pusti, da nekoliko časa gori. Nato pokrij odprtino steklenice s trdo kuhanim jajcem (brez lupine) tako, da ne propušča zraka. Ko ogenj v steklenici ugasne, se jajce podaljša in zleze polagoma v steklenico.

VODA, KI SE DVIGNE V KOZAREC

Kako napraviš, da se dvigne voda v kozarec sama od sebe?

Na krožnik vlij vode in položi na njo plavajoč plutovinast zamašek s papirjem od zgoraj. Nato zažgi papir in povezni čez prazen kozarec do vodne površine. Polagoma se bo voda do neke mere dvignila v kozarec.

Bitka letakov v Avstriji

Avstrijski narod sedaj ve, da dobavljajo Združene države 60% njegove prehrane in to kljub komunističnim naporom, da bi prikrili resnico o ogromnih pošiljkah Amerike. Od Američanov nabiti letaki so odkrili Avstrijem resnico.

V preteklem juniju je prišla na Dunaj misija Združenih držav za podporo, ki je bila pooblaščenca za potrošnjo 85 milijonov dolarjev za prehrano Avstrijcev v drugi polovici leta 1947. To je zadostovalo za zvišanje povprečnega dnevnega prehranjevalnega obroka na 1550 kalorij, katerega so takrat imeli tudi Nemci. Od preteklega poletja dalje so dopovedovali komunisti kričaje narodu, da so živila tako draga zato, ker jih prodajajo po ameriških cenah in ker hoče Amerika imeti od tega dobiček.

Da bi napravili konec tem lažem, je obveščevalna služba ameriške vojaške uprave dala pred tremi tedni nabiti po celi Avstriji 9000 letakov, od katerih 1400 na Dunaju. Ti nabiti letaki so časopisje ubogih. Letaki, na katerih vidimo otroka s skodelico in žlico v roki, prikazuje javnosti resnico: »60% vaše hrane je dar Amerike Avstriji. Denar, ki ga za to trošite, ostane v deželi. Avstrijska vlada podpira z njim potrebne.« Prejšnji teden so komunisti odgovorili s svojim lepakom, na katerem je bilo v prvi vrsti tiskano: »60% prihaja iz Združenih držav. Tako vam pravijo.«

Nato obtožuje lepak z dolgoveznim dokazovanjem Američane in nekomunistično vlado kot odgovorne za lakoto. Pred par

dnevi pa je ena od glavnih strank nalepila lastne lepake čez komunistične; v teh lepakih se je bralo: »Komunistična stranka je istovetna z inflacijo«, pri čemer se je lepak skliceval na veliko nasprotovanje komunistov proti nadzorstvu nad valuto. Večkrat nato so komunisti na ta lepak nalepili zopet nov lepak, v katerem so proglasili socialistično stranko in ljudsko stranko za tatove naroda. S tem je bil prvi komunistični lepak popolnoma pokrit, z izjemo prve vrste, ki je pisala ravno ono, kar so hotele Združene države javnosti objaviti.

Ameriški odsek obveščevalne službe Zavezniške komisije je izložil manjše prepise lepakov v 40.000 trgovinah z živili. Od sedaj naprej bo na vsakem zavoj listek z napisom »Dar Amerike Avstriji. Denar, ki ga trošite vi, se bo uporabil za pomoč potrebnim.«

Manj svinj in perutine

Kot osrednje oblastvo za preskrbo prebivalstva z živili posluje na Dunaju prehranbeni direktorij.

Zaradi velikega pomanjkanja krušnega žita, krompirja in krme je sklenil ta direktorij, da je treba omejiti rejo malih živali, perutnine in svinj. Število svinj pri posameznih svinjerejih ne bi smelo biti večje od števila svinj v marcu letošnjega leta. Ravno tako je treba tudi znatno omejiti rejo gosi in rac v nekmetskih obratih, reja puranov pa je sploh prepovedana.

Ker zaradi poostrenega nadziranja ni

bilo več mogoče prevažati živil za zalaganje prekupčevalcev z živili, so ti začeli dobivati v vedno večji meri živila in stalno racionirano blago v poštnih zavojih. Zato bo orožništvo v bodoče nadzorovalo tudi ta promet.

Razen tega je sklenil prehranjevalni direktorij, da morajo za preskrbo dunajskega prebivalstva s sadjem poleg že določenih kontingentov dati Štajerska še 1.000 ton, Predarlška in Koroška pa po 100 ton jabolk in hrušk.

Pomankanje in preobilje

Glavni ravnatelj urada za svetovno prehrano John Boyd Orr je rekel pred kratkem: »Ako bi se narodi sveta posvetili razvoju poljedelstva, in industrije z isto vne- mo, kakor so se posvetili v vojni proiz- vodnji orožja, bi se mogel spremeniti svet od današnjega pomanjkanja v petih letih v svet s preobiljem, kjer bi se dobesedno cedila mleko in maslo.«

Kakor je rekel John Boyd Orr, tako mi- slijo milijoni in milijoni človeštva in ure- sničenje te zamisli je gotovo možno. Da je uresničenje te zamisli možno, kaže dej- stvo, da že danes nekatere dežele sežigajo žito in ne vedo, kaj bi napravile s pre- obiljem sladkorja. Tega namreč ni mogoče prodati, ker oni, ki bi vse to potrebovali, ali nimajo prevoznih sredstev ali pa ne de- viz, to je dolarjev. Samo za dolarje dajejo namreč žito vse te dežele na svetu in to od Združenih držav ameriških, kjer je dolar doma, preko Južne Amerike, kjer v Argen- tini žito sežigajo, pa preko dežel angle- škega imperija do dežel Sovjetske zveze.

To so gospodarska pravila, ki obvladajo cel svet brez ozira na ideološka prepriča- nja, četudi je lačnemu človeštvu včasih skoraj nemogoče razumeti.

Radio Celovec

Nedelja, 28. decembra:

7.30 Jutranja glasba.
17.10 Aktualni komentar.
19.30 Polurna oddaja.

Ponedeljek, 29. decembra:

7.15 Zgodovinsko predavanje.
17.10 Poročila.

Torek, 30. decembra:

7.00 Jutranja glasba.
17.10 Poročila.

Sreda, 31. decembra:

Jutranja oddaja odpade zaradi zapore toka.
17.10 Poročila.

Četrtek, 1. januarja:

7.10 Budnica.
17.10 Poročila.
18.00 Polurna oddaja
19.15 Pouk slov. za nemško govorjočo

Petek, 2. januarja:

7.15 Literarno predavanje.
17.10 Poročila.

Sobota, 3. januarja:

7.10 Pregled svetovnega tiska.
17.10 Poročila.

Morebitne spremembe bomo objavili po radiu.

Župni urad (v slovenskem ozemlju) išče gramofonske plošče muzikalične vsebine — v obeh jezikih — tudi na- rodne pesmi.
Ponudbe poslati na upravo lista.

MENJAVA POSESTVA

Menjam pritlično hišo s polji v sre- dišču Subotice in gostilno za v našem protij enakemu na Koroškem, oziro- ma denarju.
Ponudbe na upravo pod »Hitra od- ločitev«.

Vsem Slovincem in bralcem »Ko- roške kronike« žele blagoslovljene božične praznike in srečno Novo le- to — slovenski fantje pri Fa. Kroho- linih — Radenthein.

Murgelj Janez, Parnar Filip, Parnar
Janez, Vrečko Viktor, Pihler Ivan

Krojaški pomočnik

želi poklicne zaposlitve, po možnosti z vso oskrbo, na Koroškem. Nastop službe takoj. Plača po dogovoru. Do- pise na upravo lista pod »Marljiv«.

Blagoslovljene praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

trgovina

RUTAR

št. Vid v Podjuni

Blagoslovljene praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

trgovina in gostilna

RUTAR

Žitara vas

Blagoslovljene praznike in srečno Novo leto želita vsem sodelavcem, naročnikom in bralcem, pa šolski mladini

Uredništvo in uprava

»MLADEGA KOROTANA

Blagoslovljene praznike in srečno Novo leto želita vsem sodelavcem, odjemalcem in prijateljem

Uredništvo in uprava

»KOROŠKE KRONIKE«

Vsem Koroškim Slovincem, posebno pa sodelavcem želi blagoslovljene praznike in srečno Novo leto

VODSTVO SLOVENSKEH RADIO-ODDAJ

100 šilingov

ZA REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

Vsi, ki bodo pravilno rešili našo kri- žanko, priobčeno na 11 strani te šte- vilke, naj križanko izrežejo iz časo- pisa in jo pravilno izpolnjeno vrnejo našemu uradništvu, Celovec (Klagen- furt), Völkermarkter Ring 25 — do 20. januarja 1948. Rešitev, ki bodo poslani na drugem papirju brez pri- ložene križanke iz časopisa, ne bomo upoštevali pri žrebanju. Reševalec, katerega ime bo izžrebano, bo prejel nagrado 100 šilingov. — Poizkusite svojo srečo!

GOZDNI DELAVEC

star 46 let, želi spoznati Slovenko (lahko tudi vdova z enim otrokom) od 35. do 42. leta, ki bi imela manjše po- sestvo.

Samo resne ponudbe na upravo lista pod »Zvestoba«.

442

Blagoslovljene praznike želijo:

ATZWANGER ANTON
knjigarna
Velikovec

BAIER JOŽEF
knjigarna
Beljak

HEUSS & SCHLEIFER
knjigarna
Beljak

KRAMMER JOHANN
trgovina
Železna Kapla

KUSCHER TEREZIJA
trafika
Borovlje

KOFLER MARIJA
trgovina
Šmarjeta v Rožu

KOMAR JAKOB
trafika
Velikovec

KONRAD MARIJA
prodaja časopisov
Velikovec

MORY FRANC
trgovina
Sinča ves

KROPIUNIG JOŽEF
trgovina
Podgorje

MADER ANTON
papirnica
Pliberk

OGRIS JANKO
trgovina
Bilčovo

MORY ENGELBERT
trgovina
Škocijan

MAGNET ELIZABETA
knjigarna
Velikovec

TSCHAUKO LORENC
papirnica
Borovlje

RARL JOŽEF
trgovina
Škocijan

SRIENC MIRKO
trgovina
Žvabek

PIBER MARIJA
trgovina
Šent. Ilj